

Ons Pensioen

TIJDSCHRIFT VAN DE BPP: BELANGENVERENIGING
PENSIOENGERECHTIGDEN PENSIOENFONDS ZORG EN WELZIJN

“Langer leven
wordt mogelijk”

P. 10

“Geef mij maar wat
mensen om mij heen”

P. 18

“Open, eerlijk
en deskundig”

P. 36

7-DAAGS STANDPLAATS KERST-ARRANGEMENT

Voor onze individuele gasten hebben wij een vernieuwd schitterend supervoordelig

ALL IN Kerst-arrangement samengesteld.

Dus, bent u op zoek naar een gezellige sfeervolle manier om de Kerstdagen te vieren? Dan is hotel Aan de Vaart voor u het juiste adres. We gaan er op uit, er is tijd voor gezelligheid en natuurlijk is er aandacht voor comfort en lekker eten.

Uitgebreide informatie over het excursieprogramma kunt u vinden op www.hotelaandevaart.nl. Heeft u vragen of specifieke wensen, neem dan gerust vrijblijvend contact met ons op via e-mail of telefoon.

Vertrek: Vrijdag 22 december **NU: € 540,- PP**
2-p.kamer met douche/toilet
toeslag 1-p.kamer met douche/toilet € 60,-

- incl. halen en brengen vanaf diverse opstapplaatsen
- 2 x natuur middagtocht
Naar het uitgestrekte Fochtelooërveen, het bosrijke Drents-Friese Wold en een bezoek aan Veenhuizen; Genieten van rust, ruimte en oorspronkelijkheid tijdens een zwerftocht door het Drentse landschap
- 2 x historische middagtocht
De passie van de acht ambachten in Joure; Het Rad van avontuur in De Ar
- gezellige avondprogramma's met bijvoorbeeld op Kerst-avond sfeervolle muziek
- verblijf op basis van VOLLEDIG PENSION, LIFT aanwezig
- 2 x uitgebreid Kerstdiner inclusief een glas wijn
- Hollandse keuken, mogelijkheid tot afstemming op dieet
- bezoek kerk Kerstnachtdienst

LAST MINUTE REIZEN

8-DAAGSE STANDPLAATS BUSREIS COMPLEET VERZORGD INDIVIDUEEL OF MET GEZELSCHAP

NU VANAF: € 525,- PP toeslag 1-p.kamer met douche/toilet € 70,-

Aankomst in 2017 op

9 en 16 sept € 525,- PP

- incl. halen en brengen vanaf diverse opstapplaatsen (z.o.z.)
- 4 x natuur middagtocht
omgeving Appelscha; Drenthe: unieke verzameling klompen (2200 paar uit 43 landen); Overijssel: spektakel in het Bakkerij- en IJsmuseum en Giethoorn: genieten van een rondvaart en een drankje
- dagtocht Friesland met 3 uur varen
- incl. entreegelden en consumptie
- nieuw excursieprogramma 2017 met gezellige avondprogramma's
- verblijf op basis van VOLLEDIG PENSION, LIFT aanwezig
- Hollandse keuken, mogelijkheid tot afstemming op dieet
- thuiszorg (als u dit thuis ook ontvangt)

Bekijk het hele reisaanbod op onze website

(alle fouten voorbehouden; zie website voor bepalingen)

5-DAAGS STANDPLAATS AUTO ARRANGEMENT COMPLEET VERZORGD

U komt met eigen vervoer naar Appelscha en vervolgens kunt u genieten van een speciaal samengesteld ALL-IN programma

ontvangst (± 11 uur) met een welkomstdrankje, 4 x overnachten incl. ontbijt-buffet, 4 x drie gangen diner/buffet, 3 x uitgebreid lunchbuffet, 1 x dagtocht (per touringcar) Friesland met 3 uur varen, 3 x middag excursie (per touringcar), iedere avond vertier en entertainment (toeslag 1-p.kamer met douche/toilet € 40,-)

NU VANAF: € 295,- PP

Aankomst in 2017 op

11 en 18 sept € 335,- PP

9 okt € 295,- PP

NU AL WEER ZIN AAN DE VOLGENDE VAKANTIE? VRAAG DE REISINFORMATIE VOOR 2018 GEHEEL VRIJBlijvend AAN

Over oude en nieuwe cellen. Muizenissen?

Dit nummer van Ons Pensioen verschijnt nog net voor derde dinsdag in september. Jammer? Ik denk het niet. De begroting wordt nog door het demissionair kabinet opgesteld en dan is er niet veel nieuws te verwachten.

Ook al stelt Staatssecretaris Jetta Klijnsma in het interview op pag. 18 e.v. dat getracht zal worden de koopkracht voor de AOW-ers en mensen met een klein pensioen op peil te houden. Wel tof dat ze bereid was Jaap van der Spek te woord te staan nog tijdens het reces. Ook dat ze ons een kijkje gunde in haar privé besognes tijdens dat reces.

ROELOF JAN MULDER

Zeker ook zo geweldig was dat we een dag na haar vakantie een interview konden hebben met professor doktor Andrea Maier, hoogleraar Ouderdomsziekten aan de VU in Amsterdam, en tevens hoogleraar Interne Geneeskunde en Gerontologie aan de University of Melbourne Australië, waar ze ook nog de niet chirurgische afdelingen runt van het Royal Melbourne Hospital aldaar. Zeven weken in Australië en één week in Nederland en toch leiding geven aan zo'n 1000 medewerkers aan de VU. Ik geef het u te doen. Inspirerend interview, lees het op pag. 10 e.v. en ervaar hoe we met z'n allen in de toekomst wel 130 jaar kunnen worden. Bij muizen is het al gelukt om de levensverwachting met zo'n 30% te verlengen. Domweg door oude cellen te vervangen door nieuwe.

Het doet me denken aan de geruchten rond het zgn. levenselixer dat met name enkele beroemde Spaanse schilders zouden hebben gebruikt. Die daarmee ook zeer oud geworden zijn overigens. Onbetaalbaar omdat er dure grondstoffen

in waren verwerkt waaronder naar verluid kaviaar en oesterextract. Als u wilt weten wat het betekent als je heel lang leeft, lees dan het prachtige boek van Simone de Beauvoir 'Niemand is onsterfelijk'.

Graag ook aandacht voor het artikel van Eric van Eck op pagina 8 waarin hij de

vloer aanveegt met het idee van de eigen pensioenpotten. Voor wie is dat een oplossing vraagt hij zich af en hij niet alleen.

Pierre Thijssen is lid van een schutters vereniging in Limburg en doet een boekje open over de verschillende gebruiken en rituelen die bij het schuttersgilde in Limburg worden gehanteerd.

En tot slot het interview dat we hebben gehad met de opvolgster van Ria Vedder in het bestuur van het pensioenfonds Zorg en Welzijn. Mariëtte Simons gaat op een open en eerlijke manier in op de vragen die wij stelden. Natuurlijk over het al of niet indexeren. Maar ook over haar taken binnen het bestuur, zo is ze bijvoorbeeld lid van de belangrijke Audit Commissie. En houdt ze toezicht op o.a. de wijze waarop het fonds belegt. Lees het interview op pag. 36 e.v.

In het volgende nummer dat rond begin december verschijnt hopen we u aanzienlijk meer te kunnen vertellen over de formatie en wat dat voor ons ouderen gaat betekenen. Voor nu veel leesplezier en een heerlijke nazomer gewenst. —

AUTEUR:
ROELOF JAN MULDER

“
De levensverwachting van muizen kunnen we al met zo'n 30% verlengen.
”

Colofon

Kwartaal tijdschrift van de BPP: Belangenvereniging Pensioengerechtigden Pensioenfondsen Zorg & Welzijn (PFZW).

Aangesloten bij de NVOG: de Nederlandse Vereniging van Organisaties van Gepensioneerden.

Website

www.pfzw-belangenvereniging.nl

Hoofd- en eindredactie

Roelof Jan Mulder (Ons Pensioen), Steenakkerstraat 4, 4012 EP Kerck-Avezaath.
Telefoon: (0344) 681793
E-mail: roelof.j.mulder@planet.nl
Gitte Jansen-Nieudorp (Pensioenbelangen)

Redactieleden

Jaap van der Spek, Eric van Eck, Pierre Thijssen.

Medewerkers aan dit nummer

Audrey, Betty Berger, Rob de Brouwer, Ad van den Berg, Eric van Eck, Cees Michielse, Jaap van der Spek, Joop van Vliet, Marjoke Wessels, Ron Wessels, Pierre Thijssen.

Grafisch Ontwerp

William van Giessen

Afbeeldingen

pixabay.com

Druk en verzending

Senefelder Misset

Verantwoording

Het ledenblad 'Ons Pensioen' is het contactorgaan van de BPP en verschijnt vier keer per jaar. Ons Pensioen komt tot stand in samenwerking met 'Pensioenbelangen' (van de NBP). De meningen en visies in dit blad

zijn niet noodzakelijkerwijs die van het verenigingsbestuur. De redactie streeft ernaar de onderwerpen vanuit een breed en diverse perspectief te behandelen. Het is aan de lezer zelf om (mede aan de hand van meningen en visies in dit blad) tot eigen oordeelsvorming te komen. Voorts is de redactie niet verantwoordelijk voor de inhoud van advertenties en bijsluiters. Overname van (delen van) artikelen is toegestaan, met bronvermelding. De redactie plaatst met regelmaat reacties, artikelen en meningen van lezers. Reacties kunnen worden gezonden naar: roelof.j.mulder@planet.nl. De redactie behoudt zich het recht voor reactie niet, dan wel ingekort te plaatsen zonder daarover vooraf met de inzenders te overleggen. De redactie werkt met een redactiestatuut.

Bestuur

Voorzitter: Peter Patijn.
Secretaris: Cees Michielse.
Penningmeester: Jaap Dijkstra.
Leden: Jan van Pijkeren, Liesbeth Schaap, Jaap van der Spek, Baukje Vegter.

Ledenadministratie

Adreswijzigingen en opzeggingen graag als volgt doorgeven: ledenadministratie@pfzw-belangenvereniging.nl of Jan van Pijkeren, tel. 06-30 68 98 73. Opzeggingen gedurende het verenigingsjaar gaan in per 1 januari daaropvolgend.

Lid worden

De contributie bedraagt slechts €11 per jaar (meer mag natuurlijk ook!). Het partnerlidmaatschap is €5,50 per jaar. U kunt zich aanmelden via de website of via een brief met gegevens aan de ledenadministrateur. Betalingen kunnen worden

overgemaakt op banknummer NL83 INGB 000 455 2579 (ING Bank) t.n.v. Belangenvereniging Pensioengerechtigden PFZW.

Belangrijk om te weten

Als u overlijdt, stopt uw Ouderdomspensioen van PFWZ. Uw partner en kinderen hebben dan onder bepaalde voorwaarden recht op Partner- en Wezenpensioen. Ook hebben zij recht op een eenmalige slotuitkering die gelijk is aan driemaal het bruto maandbedrag van uw Ouderdomspensioen. Over die uitkering wordt geen loonheffing (belasting) en zorgpremie betaald. Het nettobedrag is dus gelijk aan het brutobedrag. De partner krijgt deze uitkering. Is er geen partner? Dan krijgen de kinderen jonger dan 21 jaar de uitkering. Als er geen partner of wees is die aanspraak maakt op de uitkering ineens, dan kan deze worden uitbetaald aan de natuurlijke persoon (bijvoorbeeld kinderen ouder dan 21 jaar, neven, nichten, vrienden) die kosten heeft gemaakt in verband met het overlijden.

Commissie Financiële Dienstverlening

In geval van problemen met PFZW over uw pensioenberekening, zoek contact op met de voorzitter van deze BPP-commissie: P.Patijn (06-51110724).

Advertenties

Advertenties voor Ons Pensioen gaan samen met advertenties voor Pensioenbelangen. Meer info via Bondsbureau NBP: 070-3601921 of info@pensioenbelangen.nl. Tarieven op aanvraag.

Inhoudsopgave

- 3 Over oude en nieuwe cellen. Muizenissen?
- 4 Colofon
- 5 Inhoudsopgave
- 6 SUMMERTIME and the livin'is....?
- 7 Zomermaanden vol activiteit
- 8 Een eigen pensioenpot, voor wiens probleem is dat een oplossing?
- 10 “Worden we straks 130 jaar?” Interview met Professor Andrea Maier, hoogleraar Gerontologie aan de VU te Amsterdam en Hoogleraar Interne Geneeskunde en Geriatrie aan de University of Melbourne, Australië
- 14 Ervaringen van een bejaarde activist
- 16 krijgt de gepensioneerde waar hij recht op heeft?
- 18 “De natuur is ook mooi maar geef mij maar wat mensen om mij heen” Interview met Staatssecretaris Jetta Klijnsma
- 21 Verhuizen, herkenbaar?
- 22 Een ideale brug tussen ziekenhuis en thuiszorg
- 24 Pas verschenen
- 25 Audrey's DeliCasa
- 26 Kruiswoordpuzzel & Cryptogram
- 28 Meer rechten voor deelnemers
- 32 De hobby van een pensionado
- 34 Wonen voor senioren een probleem?
- 35 Uit de pers
- 36 “Open, eerlijk en zeer deskundig” Interview met Mariëtte Simons, de opvolgster van Ria Vedder in het bestuur van het Pensioenfondsen PFZW
- 39 Activiteiten en informatie van de BPP

SUMMERTIME and the livin' is ...?

Zo gemakkelijk is het niet een stukje voor 'Van de voorzitter' te schrijven in dit jaargetijde. Dus ik hou het kort. In de media is de nodige reuring over allerlei zaken (Zomergast Van der Laan, gay-pride, genderneutraliteit, Trump, brexit, opstelling Hongarije en Polen in de EU e.d.), maar in hoeverre die een verband hebben met onze taak als belangenbehartiger van uw pensioen is maar de vraag. Veel valt er niet te vertellen.

AUTEUR:
PETER PATIJN

Maar laat ik beginnen met een paar feitelijkheden uit de afgelopen maand. Cees Grimbergen heeft ervan afgezien naar onze ALV te komen. Jammer. Het bestuur van ons pensioenfonds is ontstemd over iets in mijn column in de vorige OP. Wil ik over praten. Roelof Jan Mulder in de vorige OP denkt dat de

politiek mogelijk vanwege (hoge) kosten voor ouderenzorg en een groter opgeëist aandeel uit het pensioenvermogen gaat bepalen wanneer er sprake is van een 'voltooid leven'. Wil ik ook verder over praten.

De gemiddelde dekkingsgraad is in juli uitgekomen op 107%. En die van de beleidsdekkingsgraad op 103%. Goede beleggingsresultaten. Levert ons niets op.

De euro is t.o.v. de dollar flink in waarde gestegen. Nu moeten Amerikanen ca \$ 1,20 voor één euro op tafel leggen, terwijl verwacht was pariteit. Men denkt dat de dollar zelfs nu overgewaardeerd is en dat de uiteindelijke koers van een euro op \$ 1,35 kan uitkomen.

Het gaat goed met de EU, sterke munt, hogere bedrijvigheid dan in de V.S., lagere werkloosheid, geringe inflatie en een hogere economische groei. Houwen zo, dat moet uiteindelijk een positief effect op onze pensioenen hebben.

PETER PATIJN

Verder ligt de formatie van een nieuw kabinet vanwege vakanties stil en is het niet onwaarschijnlijk dat de Miljoenennota 2018 door het/een demissionaire kabinet ingediend gaat worden.

Naast arbeidsmarkt, woningmarkt, gezondheidsmarkt en inkomensverdelingszaken

zijn voor de onderhandelaars Rutte, Buma, Pechtholt en Segers medisch-ethische zaken betreffende abortus en euthanasie om het met Wim Kan te zeggen 'een heet hangijzer'. Niet iedereen is het eens met de D'66 opvattingen, maar tegelijkertijd is een meerderheid van de Nederlandse bevolking voorstander om op een waardige en humane manier te kunnen sterven. Hiermee is voor mij duidelijk dat voor ouderen niet alleen materiële zaken, zoals pensioenen, van belang zijn.

Maar of het levenseinde een BPP-zaak is, is discutabel. Een discussie daarover in OP moet kunnen, al zou het maar een reactie zijn over de verwoorde opvatting van de KNMG. Mij, als actief lid van de Coöperatie Laatste Wil (CLW), past een wat terughoudende opstelling. —

“
Beleggings-
resultaten
leveren ons
niets op.
”

Zomermaanden vol activiteit

Er lijkt weinig nieuws onder de zomerzon van het pensioenfront, maar schijn bedriegt. Door gebrek aan besluitvormingskracht van met name de grote vakbonden is er nog steeds geen definitief advies van de SER. Wel wordt achter de schermen hard gewerkt. Dit gebeurt binnen het overleg voor een nieuw kabinet, hoewel dit ook te traag verloopt. De pensioenfederatie rekt voortvarend wat de gevolgen per fonds zullen zijn als het concept SER-advies zijn weerslag krijgt in een toekomstig kabinetsbeleid. En ook de ouderenorganisaties, waaronder de immer actieve BPP, bereiden zich voor op een actieve rol in de verdere besluitvorming.

AUTEUR: CEES MICHIELSE

Grote zorg over communicatie

Een van onze grootste zorgen is hoe we informatie over deze ingewikkelde materie goed kunnen communiceren. Voor niet-deskundigen zit er heel veel nauwelijks te begrijpen techniek achter ons huidige pensioensysteem. En ondanks alle inspanningen om het nieuwe stelsel transparanter te maken lijkt het erop dat dit nauwelijks haalbaar is. Daar komt nog bij dat de overgang van het huidige systeem naar een nieuw stelsel op zich ook zeker complex zal zijn.

Toch is deze overgang nodig, want iedere dag opnieuw blijkt dat de huidige situatie onhoudbaar is. Redelijke beleggingsresultaten, een iets stijgende rente, maar toch nog steeds onvoldoende herstel van de beleidsdekkingsgraad. En dat terwijl de actuele dekkingsgraad aanzienlijk hoger ligt dan de beleidsdekkingsgraad waarmee het pensioenfonds moet werken. Alleen al door het noemen van deze begrippen en termen gaat het de gemiddelde deelnemer duizelen vanwege de complexiteit, naar wij vrezen. Kortom hier ligt -om het positief te stellen- nog een hele uitdaging. Een uitdaging die moet worden aangegaan en tot resultaten moet leiden willen wij het vertrouwen van de deelnemers in onze pensioen(fonds)en herstellen. Het bestuur van de BPP zet zich, ook in deze stille zomermaanden, hiervoor volledig in.

Technische problemen

Bij onze verenigingsactiviteiten worstelen we op dit moment met technische problemen. Wat is het geval? Onze nieuwsbrief wordt door een groeiend aantal leden met interesse gelezen. Daar zijn we blij mee en daar maken we onze nieuwsbrief voor. Wat ons niet blij stemt zijn de (te) vaak voorkomende meldingen

dat leden het ontvangen van de nieuwsbrief willen stopzetten. Een enkele steekproef onder de opzeggers heeft ons geleerd dat de afmelding onbewust is gedaan. Wellicht is een fout of onduidelijkheid op de website de oorzaak, maar wij hebben die nog niet kunnen vinden. Mocht u iets dergelijks hebben meegeemaakt en de oorzaak daarvan weten, neem dan gerust contact met ons op. En natuurlijk kunt u zich opnieuw aanmelden.

Een ander technisch probleem betreft een storende omissie in onze vernieuwde ledenadministratie. Het gaat met name over die situaties waarin partners beiden lid zijn van de BPP en de contributiebetaling in één bedrag hebben overgemaakt. Eén van de partners krijgt dan ten onrechte een aanmaning om de contributie alsnog te betalen. We doen er alles aan om dit probleem zo snel mogelijk op te lossen. Onze excuses wanneer u ten onrechte een betalingsherinnering heeft ontvangen. We hopen dat u begrip kunt opbrengen voor deze onvolkomenheid in onze vernieuwde ledenadministratie.

Tot slot

Denkt u nog eens aan het werven van nieuwe leden? Wij zijn een organisatie van en voor gepensioneerden. Door de leeftijd van onze leden is het natuurlijk verloop door overlijden groot. En de aanwas van nieuwe leden houdt hiermee geen of moeizaam gelijke tred. Interesseer daarom uw (oud-)collega voor de BPP. Naast de kracht van het argument speelt immers bij belangenbehartiging ook de macht van het getal een niet te verwaarlozen rol. —

Een eigen pensioenpot: voor wiens probleem is dit een oplossing?

Er is heel lang geroepen dat het Nederlandse pensioenstelsel ongeveer het beste van de wereld is. Maar de laatste jaren zou je uit de kranten het idee krijgen, dat we het vertrouwen in het pensioenstelsel volledig kwijt zijn. Om dat vertrouwen terug te winnen, pleit o.a. de overheid voor meer transparantie met betrekking tot het individuele pensioen. Dat zou mogelijk zijn door het opsplitsen van de totale pensioenpot tussen generaties, zoals econoom Coen Teulings al jaren bepleit of zelfs in persoonlijke potjes, zoals de SER in het laatste advies voorstelt.

De vraag is of een persoonlijke pensioenpot iets oplost.

AUTEUR:
ERIC VAN ECK

Ons pensioenstelsel is gebaseerd op solidariteit en risicodeling. Dat betekent dat je niet alleen voor jezelf spaart, maar dat het kan voorkomen dat jouw premie uiteindelijk ten goede komt aan een ander. Wie jong overlijdt, subsidieert de langer levenden. Omdat dit in de hoogte van de premie is meegerekend, is het effect beperkt, maar het bestaat en wordt in de discussie nogal uitvergroet.

Vroeger betekende ouderdom voor de meeste mensen tevens armoede. Een pensioenstelsel met verplichte deelname voorkomt dat. Het beschermt het individu tegen zijn onvermogen om op lange termijn te plannen. De solidariteit heeft het nu misschien moeilijk met het verplichte pensioenfonds, maar zal vrijwel zeker bezwijken onder een AOW-uitkering zonder aanvullend pensioen.

Jong tegen oud

Door de lage rekenrente en omdat de gemiddelde pensioengerechtigde langer van het pensioen geniet, staat het pensioenstelsel onder druk. Er is twijfel of er over een aantal jaren wel genoeg in de pot zal zijn, met name voor de deelnemers die nu nog jong zijn. Om tot een houdbaar pensioenstelsel te komen is een herziening noodzakelijk. Hoe dat nieuwe stelsel er uit moet zien is nog onderwerp van discussie.

Er is in het nabije verleden veel en

hard geroepen dat de ouderen de pensioenfonds leegeten, zodat er niets overblijft voor de jongeren van nu. Ongeveer even hard wordt het tegendeel beweerd. Daarom wordt ervoor gepleit dat ons pensioenstelsel na herziening, meer inzicht verschaft aan de deelnemers omtrent het opgebouwde pensioenvermogen.

Coen Teulings, voormalig directeur van het Centraal Planbureau en thans hoogleraar economie te Amsterdam en Cambridge, pleit er al jaren voor inzicht te verschaffen in de opbouw van het pensioenvermogen (dus niet de pensioenaanspraken!) per generatie. Volgens Teulings in de NRC is op dit moment 'de pot van iedereen en zijn jongeren, en namens hen de toezichthouder (DNB, red.), altijd bezorgd dat er straks voor hen niks meer in de pot zit. Dus worden de aanspraken van iedere generatie zorgvuldig geadmineistreerd. Omdat de toezichthouders en de overheid geen risico willen, moeten pensioenfonds daarbij de risicovrije rente gebruiken. Dat leidt tot een forse onderschatting van het toekomstige rendement. Omdat het toekomstige rendement voor jongeren veel zwaarder telt dan voor ouderen, wordt door deze berekeningswijze veel te veel vermogen voor jongeren gereserveerd en schiet er geen geld over voor de indexatie van de huidige pensioenen'. (Teulings in NRC 26 april 2017).

In de Volkskrant van 7 april wordt een nog vertrouwelijk SER-rapport geciteerd, dat uitgaat van het opsplitsen van de pensioenpot in individuele potjes. Het uitgangspunt voor de hoogte van het pensioen wordt daarmee niet meer het middelloon, maar het eigen potje en de verwachte levensduur. Daarmee kan iedereen jaarlijks inzicht krijgen in de hoogte van het opgebouwde pensioenvermogen. De pensioenuitkering zou dan worden vastgesteld op basis van het individueel opgebouwde vermogen. De SER stelt dat daarmee de transparantie toeneemt.

Deze verbeterde transparantie zegt echter niet zoveel, omdat er twee variabelen zijn die we niet kennen: de te verwachten levensduur en het rendement waarmee het pensioenfonds rekening houdt bij het bepalen van de pensioenuitkering. Kortom: de opbouw zegt niet veel, het gaat om de pensioenuitkering.

En als pensioenfonds die variabelen wel meenemen in het jaarlijks pensioenbericht, zijn we gewoon terug bij af: 'Geachte deelnemer, als we alles wat we nu weten in overweging nemen, krijgt u op pensioendatum een pensioen van xxx euro. Aan deze berekening kunnen geen rechten worden ontleend. ' Wellicht ten overvloede: volgens mij schieten we er niets mee op.

Positief effect solidariteit

Solidariteit levert geld op. Wie moet leven van zijn spaargeld zal noodzakelijkerwijs voorzichtiger beleggen, dan wie nog vermogen opbouwt. Als pensioenfonds deze voorzichtige strategie ook zouden volgen, zou ons pensioen fors lager uitkomen. Volgens het Centraal Planbureau (CPB 28-11-2016) levert een collectief pensioenstelsel, zoals we het nu kennen, een 7% tot 20% hoger pensioen op dan een pensioen op basis van individuele potjes.

Samengevat komt het er op neer dat het feit dat pensioenfonds beleggen ten behoeve van jong en oud, het mogelijk maakt dat de fonds risicovoller beleggen, zonder dat daardoor de uitkeringen in gevaar komen. Ook de SER ziet dat in en pleit voor het vormen van een collectieve buffer naast de individuele potjes, waaruit pensioenfonds dan tegenvallende resultaten kunnen compenseren. Het CPB heeft berekend dat de collectieve buffer geen meerwaarde heeft, maar zou leiden tot waardeoverdracht tussen generaties. Precies de start van de discussie.

Transparantie zonder invloed is contraproductief

Het echte probleem is dat de deelnemer niet meer vanzelfsprekend vertrouwen heeft in de overheid en de pensioenfonds. Ze zijn boos, omdat de

pensioenfonds het beloofde pensioen toch niet helemaal uitbetalen. En dat vertrouwen komt heus niet vanzelf terug door verbeterde transparantie, die ten eerste geen werkelijk inzicht geeft en ten tweede geen keuzes mogelijk maakt. Een individuele opbouw suggereert dat de deelnemer eigenaar is van dat vermogen. Maar dat is niet zo. Waarom zou hij/zij dat dan niet mogen gebruiken voor korte-termijn doelen als het aflossen van schulden (hypotheek!) of het maken van wereldreizen omdat het levenseinde nabij is? Erven de kinderen de rest van de pensioenpot bij overlijden van de deelnemer? Vast niet. Individuele potjes geven schijninzicht en kweken illusies en ontevreden mensen.

Door de solidariteitsgedachte goed onderbouwd steeds maar weer naar voren te brengen en voor te rekenen dat het ons ook individueel veel oplevert, kan de discussie gaan over de wezenlijke grondslagen van pensioensolidariteit. Bijvoorbeeld: moeten we toelaten dat zzp'ers zo slecht worden betaald dat ze zich geen pensioenfonds kunnen veroorloven? Is het niet beter pensioenfonds zo in te richten dat deelnemers van bedrijfstak kunnen veranderen zonder van fonds te moeten veranderen? Geen bedrijfstakpensioenfonds, maar fonds die deelnemers kunnen kiezen op grond van hun beleggingsbeleid. Dan kan men kiezen voor een pensioenfonds dat meer groen belegt of juist gericht is op meer rendement.

Dan leidt transparantie tot inzicht en keuzemogelijkheden voor deelnemers. Dan draagt transparantie wezenlijk bij aan de manier waarop solidariteit vorm krijgt. Wat de SER nu adviseert aan de overheid, is een wassen neus. —

“
Solidariteit
levert geld op.
”

Worden we straks 130 jaar?

“Laatst was ik in de supermarkt boodschappen doen. Bij de broodafdeling stond een oudere man met een rollator grapjes te maken met de verkoopster achter de balie. Hij had duidelijk geen haast. Ik wel. Tot ik dacht: ‘dat heeft die man nodig, een beetje aandacht’ en plotseling had ik geen haast meer. Later stonden we beiden bij de kassa. Hij had bijna niks in zijn karretje. Toen ik naar mijn auto liep zag ik hem weer. Hij kwam zijn auto niet in. Ik wilde helpen, maar dat hoefde niet. “Het duurt soms wel een uur voor ik erin zit maar ik ga elke dag even boodschappen doen. Praatje maken”, zei hij. Ik vond dat eigenlijk zó zelig. Dat je naar de supermarkt moet om even contact te maken, even uit je eenzaamheid treden, en daar dan zó veel moeite voor moet doen. Zo word je keihard geconfronteerd met de gevolgen van het aftakelingsproces.”

AUTEURS:
ROELOF JAN MULDER
EN
JAAP VAN DER SPEK

Aan het woord is professor Andrea Maier, hoogleraar Gerontologie aan de VU in Amsterdam en hoogleraar Interne geneeskunde en Geriatrie aan de Universiteit van Melbourne, waar ze tevens divisievoorzitter is van de niet-chirurgische takken van het Royal Melbourne Hospital. Zo moet ze haar tijd verdelen tussen Nederland en Australië waarbij het merendeel van die tijd duidelijk wordt besteed in Australië, want zeven weken daar en één week hier.

We zitten in de tuin van een grote boerderij in een Zuid-Hollands dorp even buiten Leiden. Het is een verbouwingssuitdaging: 1200 vierkante meter bewoonde oppervlakte waarvan de helft nu gereed is. Prachtige locatie en in de toekomst bestemd als ontmoetingsplaats voor ouderen en jongeren om van elkaar te leren en elkaar te leren waarderen.

Nog geen veertig en al wereldberoemd

Een paar jaar geleden was ze de jongste hoogleraar Interne geneeskunde in Nederland ooit, vooral bekend van radio en tv. Ze was vorig jaar nog te gast in Zomergasten van de VPRO en heeft revolutionaire ideeën over ouder worden en vooral over de vraag hoe dat proces te vertragen. Nog geen veertig en al wereldberoemd.

We vragen haar waar haar belangstelling voor ouderen vandaan komt en ze zegt “Ik weet het niet, het is een gevoel denk ik”. Waarna het verhaal over de supermarkt volgde. Het is dus vooral ook het menselijke aspect van het ouder worden dat haar beweegt.

Bij een aantal gelegenheden heeft Maier verkondigd dat het verouderingsproces eigenlijk een ziekte is. En daar wilden we graag het fijne van weten. Ze is vandaag net een dag terug uit Australië en eigenlijk met vakantie. Geweldig dat ze ons toch al wilde ontvangen.

Het verouderingsproces is een ziekte die te bestrijden is

“Je moet het zo zien”, zegt ze. “ouder worden gaat gepaard met ziekten. Die ziekten worden bestreden en dat kost geld. Het is dus veel beter om de oorzaak, het verouderingsproces, te bestrijden. Dan kun je dat proces dus ook als een ziekte beschouwen. En je kán dat proces ook beïnvloeden. Enerzijds met behulp van medicijnen en anderzijds door je leefstijl.

Weet je, het verouderingsproces begint al bij je geboorte. Als ik bijvoorbeeld een iPhone koop, dan is die gloednieuw. Maar zodra ik hem gebruik, veroudert hij. Zo is het ook met het menselijk lichaam. Maar er zijn wel degelijk zaken die dat

verouderingsproces beïnvloeden. Je mindset bijvoorbeeld, om maar eens een modern woord te gebruiken. Als je positief bent dan reageer je beter op tegenslagen of veranderingen in je leven dan mensen die dat niet zijn. Slechte stress maakt veel stresshormonen vrij waardoor je slecht slaapt. En slecht slapen is weer slecht voor je gezondheid.

Je gelukshormoonhuishouding beïnvloedt, wat wij noemen, je copingsproces. Dat is de manier waarop je om gaat met bijvoorbeeld tegenslagen of ziektes. Maar het geluk/ongeluk-aspect is maar één component van je gezondheid. Gezonde voeding, een gezonde leefstijl, sporten bijvoorbeeld, goed slapen en een positieve kijk op het leven zijn andere belangrijke componenten.”

30% van je levensverwachting is afhankelijk van je genen

Maar je genen dan, opperen wij, zijn die ook niet belangrijk in dit verhaal?

“Ja zeker wel”, zegt Maier. “Je kunt natuurlijk de pech hebben dat je ‘slechte’ genen hebt geërfd. Kanker op jonge leeftijd is zo’n ziekte die vaak door slechte genen wordt veroorzaakt. Denk maar aan borstkanker. Op basis van het genenpaspoort kan daarvan voorspeld worden hoe groot de kans is dat een vrouw ook inderdaad borstkanker krijgt. Waar wij mee bezig zijn, is het onderzoeken hoe we door het bestrijden van oude cellen ziekten kunnen bestrijden. Zelfs voor het bestrijden van kanker is dat erg belangrijk.

Als we daarin slagen, zijn we in de toekomst in staat om het gezonde leven met zo’n 30% te verlengen. Dan kunnen we wel 130 jaar oud worden. Door het verouderingsproces bovendien als een ziekte te beschouwen en in dat besef de focus vooral op preventie van ziekte te richten, leveren we ook nog eens een belangrijke bijdrage aan de economie. Overigens wat die genen betreft, 30% van de levens-

ANDREA MAIER

“
70% van
je levens-
verwachting is
afhankelijk van
je leefstijl.
”

verwachting is maar afhankelijk van je genen. 70% is niet genetisch bepaald en afhankelijk van je leefstijl.”

De maatschappij moet oplossingen voor de gevolgen van langer leven aandragen

Het wordt een levendig gesprek. Wij wijzen bijvoorbeeld op de ethische aspecten, van langer leven. Op de maakbaarheid van het leven. Maar daar merkt de hoogleraar over op dat het leven nu al maakbaar is. “Wij bestrijden ziekten en ontwijken daarmee de dood”, zegt ze. “Het doel is gezond ouder te worden, de productiviteit stijgt, het ziekteverzuim daalt en ja, we leven langer. Echter je kan een autofabrikant ook niet aansprakelijk stellen voor de files”, zegt ze in dat verband.

“Wij, de maatschappij, zullen nieuwe concepten moeten ontwikkelen om een langer gezond leven te omarmen. Maar het zou toch ook prima zijn als je gezond langer door kan werken?”

Wij merken op dat het hebben van een goede leefstijl ook een mentale kwestie is. Het vergt discipline om je aan bepaalde gedragsregels te houden. “Klopt”, zegt Maier, “laten we maar die dingen doen waar we wél iets van afweten. Ik ben een onderzoeker die ouderdomsziekten tracht te voorkomen. Eigenlijk is dat heel makkelijk. Al die cellen in ons lichaam lopen schades op. Dat verergert in de loop der jaren. Dat kunnen we tegen gaan door de zieke cellen te vervangen door nieuwe gezonde cellen. Experimenten met muizen hebben al zeer hoopvolle resultaten opgeleverd. Maar dat is natuurlijk nog niet toepasbaar op mensen. Wel worden al wél bekende medicijnen op mensen getest die ouderdomsziekten kunnen voorkomen.”

If you don't use it, you lose it

Hoe werkt dat dan. vragen wij ons af. En dan komt de hoogleraar om de hoek kijken. Papiertjes en kleurstiften worden

er bijgehaald en dan volgt een ingewikkeld verhaal over hoe een gezonde cel (groen) wordt aangevallen door een zieke cel (rood) en de aanvaller van de zieke cel, de witte bloedcel (blauw) het proces moet tegen gaan.

“Maar op dit moment is het veel belangrijker dat mensen zich realiseren hoe belangrijk een gezonde leefstijl is. En hoe je mentaal in het leven staat. Is het glas half vol? Of is het half leeg, that's the question. Ook op lichamelijk gebied kan je veel zelf doen. Op dit moment werken we met enkele experimentele groepen. De eerste groep doet in principe niets aan extra bewegen. De tweede groep heeft een coach die dingen begeleidt als tandenpoetsen op één been.” Ze gaat staan en doet voor hoe dat zou moeten. “Dansend naar

de koelkast gaan, etc. Alles om zo veel mogelijk je spieren te gebruiken, want ‘if you don't use it, you lose it’ is mijn motto. De derde groep krijgt alle info digitaal op hun telefoon. En dan kijken we naar de verschillen in de drie groepen.

Dat bewegen geldt in het bijzonder voor ouderen. Ouderen die gepensioneerd worden, moeten zich realiseren dat gezond ouder worden te maken heeft met bewegen en samen gezellig dingen doen. Ga wandelen, neem een hond, ga sporten, ga desnoods naar sport kijken, maar”, zegt ze lachend, “dan wel op één been.” —

Kort CV van Prof. Dr. Andrea Maier

Andrea Britta Maier werd op 19 april geboren in Aurich, Duitsland. Ze is de dochter van een Oost-Duitse vader en een West-Duitse moeder, die hij in Sleeswijk Holstein had ontmoet. Ze studeerde geneeskunde aan de Martin Luther-Universität in Halle Wittenberg en aan de Universiteit van Lübeck. Al tijdens haar studie begon ze met onderzoek naar veroudering. Na in Nederland ook onderzoek in deze richting te hebben gedaan, ging ze zich specialiseren in de interne geneeskunde aan het Leids Universitair Medisch Centrum. Hier koos ze vervolgens de subspecialisatie Ouderengeneeskunde.

Na haar studie en summa cum laudepromotie in 2008 aan de Rijksuniversiteit van Leiden werd ze hoofd van de sectie

Ouderengeneeskunde en Gerontologie aan het VU medisch centrum te Amsterdam. Op 33-jarige leeftijd werd zij benoemd tot hoogleraar Interne Geneeskunde, in het bijzonder Gerontologie. Hiermee werd ze de jongste hoogleraar in Interne Geneeskunde ooit in Nederland. Ze is tevens hoogleraar Interne Geneeskunde-Geriatrie aan de University of Melbourne en directeur van de Divisie Interne Geneeskunde, Longgeneeskunde, Geriatrie en Langdurige Zorg van het Royal Melbourne Hospital, Australië

Prof. Maier heeft diverse publicaties op haar naam staan waaronder het boek ‘Eeuwig houdbaar. De ongekende toekomst van ons lichaam’, dat in januari van dit jaar verscheen.

Het bureau krijgt regelmatig deze vraag:

“Waar kan ik achterhalen of ik nog ergens een pensioen heb?”

U kunt hiervoor online terecht bij www.mijnpensioenoverzicht.nl. Op de site is het volgende te lezen:

- Als u niet meer weet of en zo ja waar u in het verleden pensioen heeft opgebouwd, neemt u dan contact op met de Servicedesk van het Pensioenregister.
- U kunt de Servicedesk bereiken via telefoonnr. 020-7512870, via het e-mailadres info@mijnpensioenoverzicht.nl of via het postadres: Vergeten Pensioenen, Verrijn Stuaartlaan 1F, 2288 EK Rijswijk.
- De Servicedesk is bereikbaar op werkdagen tussen 8.30 en 17.00 uur.

Geef uw testament een missie

Mensen met een Missie steunt gedreven mensen die in hun gemeenschap opstaan tegen onrecht en uitsluiting. Dit doen wij samen met onze partners in 14 landen in Afrika, Azië en Latijns-Amerika.

Wij geloven daarbij in de verbindende kracht van religie. Laat u iets na voor een rechtvaardige wereld?

Mensen met een
Missie in uw testament

Contact: Julie Mingeli, 070 - 31 36 731 of juliemingeli@mensenmeteenmissie.nl
mensenmeteenmissie.nl/testament

Ervaringen van een bejaarde activist

Na mijn carrière bij de Hoogovens werd ik door de Vereniging van Gepensioneerden van het bedrijf gevraagd om de lobby te ondersteunen gericht op het behoud van ons pensioenstelsel. Het was mij totaal ontgaan dat het pensioenstelsel gevaar liep door politieke ingrepen. Maar al spoedig, we spreken hier over 2008, werd het mij duidelijk dat er inderdaad krachten werkzaam waren die om welke reden dan ook plannen hadden het stelsel fundamenteel te veranderen.

AUTEUR:
ROB DE BROUWER

Eerst werden redenen genoemd die vooral intern waren: de vermogens van pensioenfondsen waren uitgehold door de financiële crisis en er was onvoldoende rekening gehouden met de toename van de levensverwachting. Toen dat in latere jaren niet meer was vol te houden, hoorde je steeds nieuwe motieven die er soms met de haren werden bijgesleept.

Zo was er onvoldoende rekening gehouden met de toenemende individualisering en de veranderingen in de arbeidsmarkt. Bovendien werd verondersteld dat het eigendom van de vermogens onbevredigend was geregeld en dat dit de wens tot het gebruik van het vermogen voor bijvoorbeeld aflossing van hypotheek onvoldoende faciliteerde. Steeds verder werd ik het debat ingetrokken en steeds verbaasder werd ik door de kulargumenten en de manier waarop de sector en de politiek dat allemaal maar als zoete koek tot zich nam.

Ik was betrokken bij verschillende organisaties die zich hard maakten voor het behoud van het pensioenstelsel, zoals de NVOG, de KNVG, de NBP en KBOBrabant. Maar het glipte uit de handen van de betrokkenen en zelfbenoemde deskundigen zetten zich vooraan in de kerk en riepen steeds harder dat ons stelsel onhoudbaar was en dat het allemaal anders moest. Ondertussen werden bij miljoenen mensen

de pensioenuitkeringen en –aanspraken gekort en werd al bijna tien jaar geen aanpassing aan de prijsontwikkeling gegeven. Terwijl de vermogens van de fondsen de pan uitrezen maakte de politiek zich op het allemaal nog moeilijker te maken zogenaamd ten faveure van de jongeren.

Ik zag in 2016 nog maar één kans om het tij te keren: zelf politiek actief worden. Er zijn verschillende politieke partijen die ons standpunt kunnen delen: de PVV, de SP en in mindere mate het CDA. Maar die zaten niet in de regering. Bij de verkiezingen waren er meer partijen actief voor behoud van ons stelsel: de Partij voor de Dieren, Forum voor Democratie en 50PLUS. Bij de laatste partij heb ik me aangesloten.

Weliswaar ben ik niet in de Tweede Kamer gekozen, maar ik kan de fractie wel heel direct ondersteunen met vragen, interventies en initiatieven. Zo heeft 50PLUS een initiatief wetsvoorstel ingediend om een bodem in de rekenrente te leggen en zo te voorkomen dat er in de komende jaren nog kan worden gekort. Zolang de ECB de rente omlaag manipuleert door de aankoop van obligaties voor € 60 miljard per maand, zo lang moet er een bodenrente van 2% worden toegepast omdat anders opnieuw miljoenen mensen worden getroffen door nieuwe kortingen.

Het wetsvoorstel moest eerst naar de Raad van State en die had natuurlijk een aantal opmerkingen. De Raad baseerde zich vooral op een rapport van het CPB. Maar de negatieve conclusies van dat rapport hadden vooral betrekking op een permanente verhoging van de rekenrente naar 4%, niet op een tijdelijke bodem van 2%. Over dat laatste concludeerde het CPB zelfs dat het nauwelijks effecten had op de verdeling van het vermogen tussen jong en oud.

Met aanvullende toelichting ging het voorstel naar de Tweede Kamer. Daar werden door de verschillende fracties in totaal honderd vragen gesteld, die allemaal zorgvuldig moesten worden beantwoord. En steeds opnieuw werd ik betrokken bij dit werk. Zo'n initiatief wetsvoorstel is voor een kleine fractie een zware belasting. Het is daarom gewenst dat vanuit het veld deskundigen meehelpen aan de voortgang. En ik ben een van die vrijwilligers.

Als gevolg daarvan ga ik ook de krant anders lezen. Ik bedenk steeds: kunnen hierover Kamervragen worden gesteld? En hoe zouden die Kamervragen er dan moeten uitzien? Al werkendeweg ontdek ik steeds meer. De fractie van 50PLUS met ondersteuning van een flinke staf doet het uitstekend. Met veel inzet worden de belangen van ouderen behartigd. Maar ook: sommige partijen laten zich niets of weinig gelegen liggen aan de ouderen. Zij focussen zich op de jongeren (alsof een goed stelsel voor hen niet essentieel is) of op het bedrijfsleven (alsof een goed pensioenstelsel niet een essentiële arbeidsvoorwaarde is).

Inmiddels is vanuit de fractie besloten een ander onderwerp wat verder uit te diepen: het basisinkomen. De gedachte hierachter is dat iedereen boven de 18 jaar in Nederland een basisinkomen krijgt, of men nu werkt of niet. Daarmee kan een uitermate ingewikkeld bouwsel van sociale zekerheid worden versimpeld, inclusief het leenstelsel voor studenten, de bijstand, de werkloosheidsuitkering, uitkeringen

bij arbeidsongeschiktheid, huurtoeslag, zorgtoeslag, noem maar op.

Een werkgroep, waar ik voorzitter van mag zijn, gaat zich in dit onderwerp verdiepen en gaat mensen uit het land die er verstand van hebben om raad vragen. Zo word ik langzamerhand de politiek ingetrokken. En zo leer je steeds meer over de manier waarop ons land wordt geregeerd.

Een van de belangrijkste problemen in de politiek lijkt me het gegeven dat als een bewindspersoon, een Kamerlid of een officiële woordvoerder eenmaal een standpunt naar voren heeft gebracht, dat zo'n standpunt dan NOOIT kan worden gewijzigd. Je ziet dat zelfs bij simpele zaken die weinig betekenis hebben. Maar het doet zich vooral voor bij belangrijke issues. Zoals het pensioenstelsel. Daarover wordt door bewindslieden, Kamerleden en door het Rijk betaalde onderzoekers zoveel onzin beweerd. Maar nooit lukt het op basis van keiharde feiten de partij met de andere mening te overtuigen. Dat komt omdat er altijd nog andere belangen op de achtergrond een rol spelen.

In het geval van het pensioenstelsel speelt de rol van de Rijksoverheid als werkgever een rol. De premie moet omlaag. Dat is ook waar de werkgevers in het algemeen op aandringen en met de VVD in de regering heeft VNO/NCW veel invloed. Misschien speelt ook een rol dat de neoliberale denkers onder de politici het beheer van het pensioenvermogen en de uitvoering van de pensioenovereenkomsten willen overdragen aan de private sector. In ieder geval lijkt het dat argumenten op basis van feiten niet voldoende zijn om sommigen te overtuigen. Ik ga er wel mee door. Het is de moeite waard. —

“
Alsof een goed pensioenstelsel geen essentiële arbeidsvoorwaarde is.
”

Krijgt de gepensioneerde waar hij recht op heeft?

Er wordt veel onzin verteld over de positie van gepensioneerden en deelnemers van pensioenfondsen. Als u de site van het ABP bezoekt en u logt in op mijn ABP dan valt u op dat u verwelkomt wordt met een klantnummer. U wordt dus als een klant gezien van het ABP. En het ABP is daar niet uniek in. Pensioenfonds Zorg en Welzijn heeft een klantenservice en ook daar hebt u een klantnummer. Maar iemand die pensioen ontvangt van het ABP of van Zorg en Welzijn is helemaal geen klant! Hij of zij is crediteur. Als gepensioneerde heeft u een vordering op uw pensioenfonds op basis van een pensioenovereenkomst. Het pensioenfonds is voor u dus een schuldenaar.

AUTEUR:
ROB DE BROUWER

Hoe is de schuld van een pensioenfonds opgebouwd en vastgesteld? Voor elk jaar dat er voor u premie is afgedragen krijgt u het recht op een pensioenuitkering van een percentage van uw loon. Hoe dat precies gebeurt staat in de pensioenovereenkomst. In de vorige eeuw was het nog een percentage van uw laatstgenoten salaris, nu is het bijna altijd een percentage van het gemiddelde loon dat u heeft ontvangen in de loop van uw werkzame leven. En voor de goede orde: in dat percentage van het salaris is de AOW ingebouwd. Daarom noemen we het pensioen dat u van een pensioenfonds krijgt ook wel aanvullend pensioen.

Wanneer mag u er nu op rekenen dat wat u is beloofd, ook echt wordt waargemaakt? Dat is eigenlijk heel simpel. De premie die werd afgedragen is berekend op basis van een verwacht rendement dat het pensioenfonds voor u maakt met het geld dat voor u in de pot is gestort. Voor 2007 was dat verwachte rendement 4%. Na 2007 is het afhankelijk van de samenstelling van het vermogen en krijgt het pensioenfonds tot op zekere hoogte de vrijheid het verwachte rendement waarmee de premie wordt berekend te kiezen. Er is overigens wel een neutrale Commis-

sie Parameters die de grenzen waarbinnen die keuze wordt gemaakt vastlegt. Zo hanteert het ABP sinds begin 2017 een verwacht rendement van 2,8%.

U mag erop rekenen dat uw uitkering die u is beloofd ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd als het gemiddelde rendement dat een pensioenfonds maakt groter is of gelijk is aan het verwachte rendement waarmee de premie werd vastgesteld. Dat is ook logisch. Bij de berekening van de premie ging men ervan uit dat er een rendement zou worden gemaakt. Er ontstaan alleen maar problemen als na verloop van tijd zou blijken dat een veel lager rendement zou worden gemaakt. Dan zit er aan het eind van de rit te weinig geld in de pot om de toegezegde uitkering te doen.

Wat blijkt nu? Met uitzondering van enige kleinere pensioenfondsen is er over de afgelopen veertig jaar een rendement gemaakt van tenminste 6% per jaar. Dat betekent dat over al die jaren gemiddeld meer rendement is gemaakt dan het in de premie ingebouwde verwachte rendement. De gepensioneerden van nu hebben dus recht op hun uitkering zoals die is toegezegd. Er is zelfs een overrendement gemaakt. Dat overrendement moet

gebruikt worden om de pensioenuitkeringen en -aanspraken te indexeren.

Waarom wordt er dan toch gekort en waarom wordt er niet geïndexeerd? Dat staat duidelijk omschreven in de antwoorden van Staatssecretaris Klijnsma op vragen van Eerste Kamerlid Jan Nagel:

“Op grond van de Pensioenwet dient een pensioenfonds de contante waarde van de pensioenverplichtingen te berekenen op basis van een door De Nederlandsche Bank (DNB) gepubliceerde actuele rentetermijnstructuur die een benadering vormt van de risicovrije rente. Achtergrond hiervan is het uitgangspunt dat nominale pensioenaanspraken met een hoge mate van zekerheid waargemaakt moeten kunnen worden. Die zekerheid blijkt uit de mate waarin het vermogen van een pensioenfonds de contante waarde van de verplichtingen dekt. Bij een dekkingsgraad van minder dan 100% levert een risicovrije belegging van het pensioenvermogen onvoldoende op om alle nominale pensioenverlichtingen na te kunnen komen.

Indien het belegd vermogen meer rendement oplevert dan de risicovrije rente, dan kan dit overrendement worden aangewend voor het eventueel vereiste bufferherstel dan wel ter financiering van de geambieerde indexatie.”

Dit is duidelijke taal. Maar hoe moet dit standpunt worden geïnterpreteerd tegen de achtergrond van de eerste alinea's van dit artikel? Dat is eenvoudig. De overheid rekent met een risicovrije rente, dat wil zeggen zij gaat ervan uit dat in de toekomst niet meer rendement gemaakt gaat worden dan gemiddeld 1,5%.

Het geld dat verdiend is met de beleggingen van de premies van gepensioneerden heeft aanzienlijk beter gereendeerd dan noodzakelijk was om aan de verplichtingen te voldoen. Maar de nieuwe verplichtingen tegenover jongere deelnemers worden geacht veel minder rendement op te leveren en uit solidariteit moeten de gepensioneerden daarom afzien van hun indexatie en zij worden

zelfs in een groot aantal gevallen gekort op hun uitkering.

De overheid beweert dat die lage rente een internationaal verschijnsel is dat zich al meer dan twintig jaar geleden begon aan te dienen. Zij onderbouwt dat met verschillende beweringen: de vergrijzing zou leiden tot een lagere rente evenals de afname van de inflatie en de economische groei. De overheid ontkent dat de lage rente van gemiddeld 1,5% grotendeels verklaard moet worden uit totaal onverantwoord ingrijpen van de Europese Centrale Bank.

Deze beweringen zijn allemaal eenvoudig te weerleggen. De ECB zelf en De Nederlandsche Bank zeggen in studies dat het ingrijpen van de ECB ongeveer één procentpunt invloed heeft gehad op de rentestand. Zonder de ECB zou de rente gemiddeld 2,5% zijn en dan waren de dekkingsgraden van pensioenfondsen nagenoeg allemaal boven het vereiste minimum.

Straks, als al die onzin tot een einde komt, misschien met het ter ziele gaan van de Euro, gaat de rente gewoon weer naar het historische evenwichtsniveau van 4% (sinds 1815 in Nederland de gemiddelde rente). En bovendien blijven pensioenfondsen hogere rendementen maken omdat ze ook in aandelen en onroerend goed beleggen. De gepensioneerden die hun inleg met meer dan 6% zagen renderen zijn dan echter overleden. Zij hebben de broekriem moeten aanhalen voor jongere deelnemers, die overigens bij 4% ineens stinkend rijk zijn geworden. De onrechtvaardige, overbodige en afgedwongen “solidariteit” moet worden beëindigd. Maar het is niet verwonderlijk dat de jongeren zich verzetten tegen aanpassingen. Zij hebben iets te verliezen. —

“
In de afgelopen
40 jaar werd
een rendement
behaald van
gemiddeld 6%
per jaar.
”

Een kijkje achter de schermen van staatssecretaris Jetta Klijnsma

“De natuur is ook mooi, maar geef mij maar wat mensen om me heen”

Ben je wel eens boos Jetta? Ze is even stil en kijkt met een vragende blik haar voorlichtster aan. Die beaamt wat Jetta zegt: “Mensen zullen me niet snel heel woedend zien. Dat past niet zo bij me. Ik kan wel teleurgesteld zijn in mensen of in de stroperigheid van processen. En ik zeg het wel als ik iets niet pik, bijvoorbeeld omdat ik denk dat iets niet rechtvaardig is, maar echt boos.....? Ik vind het belangrijk om de verhoudingen goed te hebben. Samenleven betekent ook samenwerken en zorgen dat mensen niet tegenover elkaar komen te staan. Natuurlijk moeten er aan het einde van de rit beslissingen worden genomen en kun je het niet iedereen naar de zin maken, maar je moet altijd proberen de verhoudingen goed te houden.”

AUTEUR:
JAAP VAN DER SPEK

Jetta Klijnsma (60 jaar), de demissionaire staatssecretaris die onder meer AOW en pensioen in haar portefeuille heeft, is met vier zussen opgegroeid in Hoogeveen, waar ze het Atheneum heeft doorlopen, voordat ze in Groningen geschiedenis ging studeren. Later heeft ze naast haar werk ook de Hogere Bestuursacademie gevolgd. Haar ouders (haar vader was steenhouwer) stemden uit sociaal christelijke bewogenheid altijd op de ARP, de Anti Revolutionaire Partij. Ook na de oprichting van het CDA zijn ze die partij trouw gebleven.

Jetta voelde zich meer aangetrokken tot de sociaal democratie en is overgestapt naar de PvdA, waar ze zich ook nu nog, na het incasseren van de verkiezingsklappen, zeer thuis voelt: “Mijn drive is om mensen te helpen die het niet zo goed getroffen hebben. Wat mensen ook zeggen; ik vind nog steeds bij onze partij de ‘spreiding van kennis, inkomen en macht’ terug, waar ik mijn leven lang voor ben gegaan.”

Jetta heeft van huis uit haar leven lang gekampeerd. Altijd met de tent. Pas sinds een paar jaren hebben haar man Ard van Rijn en zij met twee andere echtparen een camper, waarmee ze als ze een keer een week of een paar weken vrij zijn van het werk, in Europa rondtrekken. “De laatste kampeervakantie hebben we op campings gestaan langs de Loire. Kamperen is, hoe mooi de natuur ook is, vooral leuk, omdat je allerlei mensen ontmoet. Ouderen, jongeren, gezinnen. Je hebt de mooiste gesprekken. Niet zelden begint het gesprek met: ‘U lijkt toch wel erg op die staatssecretaris Klijnsma!’

Wat ik ook merk tijdens al die gesprekken is, dat ouderen over het algemeen tevreden zijn met wat ze hebben. We zien in zoveel landen om ons heen dat het allemaal ook veel slechter kan zijn. Dat ontslaat ons natuurlijk niet van de verplichting om in Nederland ons best te blijven doen om vooral de mensen die het niet makkelijk hebben, te helpen. Daarom heeft het kabinet vorig jaar ruim 1 miljard

Staatssecretaris Jetta Klijnsma

“
Mijn drive is om mensen te helpen die het niet zo goed getroffen hebben.
”

euro uitgetrokken voor de reparatie van de koopkracht van mensen voor dit jaar. Dat doen we om ook de koopkracht van mensen met een AOW en een klein pensioen op peil te houden.”

Veranderen van het belastingstelsel

“Het huidige kabinet is demissionair, maar ik wil wel proberen op Prinsjesdag uit oogpunt van rechtvaardigheid ervoor te zorgen dat betaald werkenden en mensen met een (pensioen)uitkering gelijkwaardig behandeld worden. Ik ben er een groot voorstander van als bij de verandering van het belastingstelsel, waarover de informateurs nu praten, ook het systeem van toeslagen wordt veranderd. De administratie daarvan kost handen vol geld, terwijl er door die toeslagen en de manier waarop ermee wordt omgegaan, veel problemen ontstaan. Waar vooral mensen aan de onderkant van de samenleving slachtoffer van worden. Het is een weerbarstige materie en de belastingdienst zal moeite hebben met de verwerking van

veranderingen, maar ik ben er een groot voorstander van.”

AOW en aanvullende pensioenen

Jetta is blij dat de AOW en het systeem van de AOW nu goed geborgd zijn. Elk jaar vindt een verhoging plaats naar rato van het minimumloon. Die koppeling blijft een belangrijk fundament onder ons pensioenstelsel en zorgt ervoor dat ouderen een redelijk basisinkomen hebben. “Dat moeten we echt zo houden”. Jetta maakt zich wel zorgen over de toenemende zorgkosten, waardoor aan de uitgavenkant ouderen met alleen AOW en een klein pensioen (maar ook anderen) zwaar belast kunnen worden. Een zorg, die ze graag mee wil geven aan de kabinetsinformateurs. “Vorig jaar is de zorgtoeslag omhoog gegaan. Het is goed dat we dat hebben kunnen regelen.”

In het huidige kabinet zijn afspraken gemaakt over wat het ‘tweede pijler’ pensioen wordt genoemd. Het pensioen dat

door mensen in hun werkzame leven via betaling van premie is gespaard en waarmee de pensioenfondsen door middel van beleggen 3 tot 4 keer zoveel vermogen hebben opgebouwd om een fatsoenlijk pensioen te kunnen uitkeren als het zover is. Maar er zijn zorgen voor de toekomst.

Jetta: “De pensioenfondsen zijn tijdens de crisis goed overeind gebleven. Dat kunnen de banken ze niet altijd nazeggen. Het is een taak van de regering om in overleg met de sociale partners en de pensioenfondsen te zijn en te blijven.

We hebben in overleg nogal wat wetgeving gemaakt en verbetert om het huidige stelsel te schragen, denk bijvoorbeeld aan het besturen van de pensioenfondsen en de rol van gepensioneerden daarin, de communicatiewetgeving, het algemeen pensioenfonds, de verbeterde premieregeling die mensen de keuzemogelijkheid geeft voor een vast of variabel pensioen en het samenvoegen van kleine pensioentjes voor mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt. We hebben ook de invoering van de zogenaamde kostendelersnorm in de AOW geschrapt. En er is een nieuw financieel toetsingskader (FTK) met nieuwe financiële regels gemaakt, waardoor heel veel pensioenfondsen de afgelopen jaren niet hebben hoeven te korten op de uitkeringen van mensen, maar ook niet hebben kunnen indexeren. Het nieuwe FTK is met brede steun van de Tweede Kamer aangenomen. Ik weet dat jullie er, als organisaties van gepensioneerden, niet altijd gelukkig mee zijn.”

Beïnvloeden en draagvlak

“Ik blijf van oordeel dat verplichtstelling, collectiviteit en solidariteit van wezenlijke betekenis zijn. De borging daarvoor is er. Naast het schragen, hebben we ook een nationale pensioendialoog gevoerd met burgers, belangenbehartigers en deskundigen over toekomstige verbeteringen aan ons stelsel, omdat onze arbeidsmarkt verandert. Op basis van die dialoog zijn de sociale partners verder gaan nadenken. En dat werken ze nu uit. Het is aan een volgend kabinet om samen met de sociale partners daar verder mee te gaan.

De SER (Sociaal Economische Raad) is

“
Ik blijf van
oordeel dat
verplichtstelling,
collectiviteit
en solidariteit
van wezenlijke
betekenis zijn.
”

met het gevraagde advies in een eindstadium. Helaas zijn de vakbonden FNV en CNV er intern nog niet uit: ‘Het is beslist nog geen kat in het bakkie’. Toch zullen ook de vakbonden moeten bedenken, dat zij op dit moment grote invloed kunnen uitoefenen. Als je het voortouw uit handen geeft, dan ben je het kwijt. Het zou mooi zijn als de sociale partners met een breed gedragen voorstel zouden komen.” Daar is Jetta duidelijk in. De kabinetsinformatieformateurs zullen op enig moment een beslissing moeten nemen over de richting waarin het toekomstig pensioenstelsel zich zal moeten gaan bewegen.

Zij waardeert het dat de organisaties van ouderen en gepensioneerden elkaar gevonden hebben met het doel de spanningen tussen ouderen en jongeren te verminderen. Het overleg met de jongeren wordt door Jetta ondersteund. Door die samenwerking is het nu mogelijk dat er bij de politiek, de SER en andere relevante organisaties beter invloed kan worden uitgeoefend. Volgens Jetta is het van groot belang dat de instanties, die zich bezig houden met de vraagstukken van ouderen, de vertegenwoordigende organisaties ook serieus nemen. “Bij besluitvorming gaat het altijd om draagvlak. Als die samenwerking tussen ouderenorganisaties blijft bestaan, dan kunnen anderen niet meer om jullie heen”.

Hoe straks verder?

Jetta wil in ieder geval niet het schip verlaten als er demissionair nog werk te doen is in de stuurhut. En daarna....? “Ach ik zie wel. Er zit nog niets in de pijplijn en als ik straks wat tijd heb om rond te kijken, dan zal de eerste aandacht gaan naar het sociale domein en kunst en cultuur. We zien wel wat het wordt. Ik wil in ieder geval graag aan de gang blijven. Met mensen!” —

Verhuizen? Herkenbaar?

“Klaas, dat kan niet. Het is de bedoeling dat we kleiner gaan wonen in een appartement, waarin we het wat rustiger hebben. En dan kun je niet je Johannes-orgel meenemen. We hebben er nu al nauwelijks plek voor.” “Maar Margreet, orgelspelen doe ik graag en ik wil thuis kunnen oefenen, ook al oefen ik tegenwoordig vaak in de kerk”. “En dus kan het orgel weg, ook in onze nieuwe woonplaats hebben ze ongetwijfeld een kerk”.

AUTEUR: JAAP VAN DER SPEK

Er gaat heel wat vooraf aan de beslissing om de huidige woning in te ruilen voor een beter op de ‘oude dag’ afgestemde woning. Het oude huis en de omgeving zijn vertrouwd en de sociale netwerken idem. Mensen die er verstand van hebben zeggen ook dat het uitermate belangrijk is om, voor je oud wordt, netwerken van mensen om je heen te ‘organiseren’. Het is nu eenmaal zo, dat bij het ouder worden mensen om je heen wegvallen en in ‘lopende’ netwerken komen er steeds nieuwe mensen bij. Dat helpt ‘alleen zijn’ en eenzaamheid enigszins te voorkomen. Het valt niet mee om het vertrouwde, met soms ook een hele geschiedenis, los te laten.

Als de beslissing genomen is om het huis te verkopen, dan komen er minstens zoveel nieuwe discussies los. Waar gaan we heen? Stad, dorp of er iets tussenin? In het westen? Of mag het ook in het noorden, oosten of zuiden zijn? ‘Ver weg’ betekent de noodzaak nieuwe netwerken op te bouwen, maar krijg je daar dan nog de tijd voor? Want hoe oud je wordt, kun je niet voorstellen. Iedereen wil wel aan de boulevard van Katwijk aan Zee een mooi appartement met een groot balkon hebben, maar als er dan geen geld meer overblijft om leuke dingen te doen? Willen we in de buurt van de kinderen wonen? Maar als die een andere baan krijgen en misschien verhuizen? En kleinkinderen zijn leuk, maar die worden ook groter en gaan hun eigen weg.

En wat doen we weg? De auto? Welke kasten, stoelen en tafels? “Klaas, dat schilderij mag van mij wel weg, en die muurfoto’s ook. We hebben ooit eens bij een kunstenaar dat beeld in de tuin gekocht. Dat kan wel mee als we een groot balkon hebben. Ik wil

een plek hebben voor mijn computer en een ruimte waar ik mijn bureau en naaimachine kan zetten. De keuken moet groot genoeg zijn, want ik vind koken nu eenmaal leuk”. “Margreet, loop je nu niet te hard van stapel? Alles wat ik mooi vind moet weg en dat lelijke beeld uit de tuin moet dan wel mee? Mijn orgel moet weg, maar jij wilt wel een hele kamer voor jouw hobby’s?”

Doodmoe zijn ze. De verhuizing is achter de rug en de spullen zijn uitgepakt. Het is best wel een mooi appartement, maar er is toch leegte. De druk is eraf en er moet nog van alles worden gedaan. Maar nu nog even niet. Het orgel staat in de kamer en de naaimachine in een slaapkamer. Ver in een hoek op het balkon staat een beeld.

Katwijk aan Zee is het niet geworden. Gewoon een plaats in de buurt van het vroegere huis. Bestaande contacten blijven bestaan. En ze kunnen nog een keer naar het theater. Het cruiseschip waarmee zij in september van Passau naar Wenen zullen varen, is geboekt. Ze kijken elkaar aan: “Waarover moeten we het nu gaan hebben?” —

Een ideale brug tussen ziekenhuis en thuiszorg

Een nieuw probleem op het gebied van ouderenzorg haalde het afgelopen jaar het nieuws. Namelijk dat veel oudere patiënten na te zijn behandeld in het ziekenhuis en eigenlijk ontslagen zouden moeten worden, in het ziekenhuis moesten blijven omdat thuis onvoldoende voorzieningen aanwezig waren in de vorm van bijvoorbeeld mantelzorg en/of thuiszorg. Zo bleven ze bedden bezet houden die eigenlijk voor nieuwe patiënten bestemd waren. In de toekomst kan aan dit probleem wellicht een einde komen.

AUTEUR:
ROELOF JAN MULDER

In Amsterdam is namelijk met subsidie van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een programma ontwikkeld dat een soepele overgang van het ziekenhuis naar de thuissituatie voor oudere patiënten mogelijk maakt. Het is een nieuw zorgmodel, dat in gezondheidszorg/jargon is getiteld 'Transmurale Zorgbrug'. Het model werd ontwikkeld binnen het Nationaal Programma Ouderenzorg(NPO). Bij het ontwerp en de verdere uitwerking zijn ouderen van de Amsterdamse ouderendelegatie VU Medisch Centrum en Academisch Medisch Centrum (AMC) betrokken geweest. Inmiddels is de Transmurale Zorgbrug in ruim 30 zorginstellingen(ziekenhuizen) in Nederland ingevoerd. Op verzoek van de ouderengroep VUmc/AMC plaatsen we onderstaand artikel, omdat we het een belangrijk initiatief vinden.

De Transmurale Zorgbrug

Veel ouderen maken op een bepaald moment gebruik van ziekenhuiszorg. Volgens cijfers van het CBS wordt jaarlijks een op de drie ouderen van 80 jaar of ouder in het ziekenhuis opgenomen, vaak in hulpbehoevende toestand. Zodra de reden van opname echter verminderd of opgelost is, staat de vertrouwde woonomgeving weer op hen te wachten.

Maar in die tussentijd is er wel het een en ander gebeurd. In het ziekenhuis waren de meeste behandelingen vermoeiend en vaak ook enerverend. Veel ouderen maken zich dan zorgen over 'hoe

het straks thuis zal gaan'. Geconstateerd is dat 30% van de kwetsbare ouderen binnen drie maanden na het ontslag uit het ziekenhuis opnieuw moet worden opgenomen, vaak in slechtere toestand dan bij de eerste opname. Een niet onbelangrijk deel van deze groep overleeft deze heropname niet en overlijdt. In veel gevallen een gevolg van onvoldoende nazorg. De betrokken patiënt had veel te weinig hulp en/of begeleiding bij thuiskomst en in de dagen daarna.

In het project Transmurale Zorgbrug (TZB) wordt aan de nazorg grote aandacht besteed. Wetenschappelijk is aangetoond dat er 25% minder ouderen overlijdt die nazorg hebben ontvangen volgens het principe van de TZB. Het project is ook kostenbesparend, maar het feit dat ouderen de hulp via deze TZB heel erg waarderen is van nog groter belang.

Hoe werkt de Transmurale Zorgbrug?

Bij binnenkomst in het ziekenhuis worden zoveel mogelijk zaken die in verband met de opname van belang zouden kunnen zijn, besproken en genoteerd. In het kader van de TZB wordt tijdens de opname en als voorbereiding op het ontslag belangrijke informatie uitgebreid en helder met de oudere (en eventueel de mantelzorger) besproken. Een en ander wordt betaald door de zorgverzekeraar en is, net als de huisartsenhulp, gratis.

Wie in aanmerking wil komen voor TZB moet dat aangeven. Het ziekenhuis

zorgt er vervolgens voor dat een wijkverpleegkundige uit de regio op de hoogte wordt gesteld van het naderende ontslag. Zo mogelijk komt de wijkverpleegkundige kennismaken in het ziekenhuis. Op de dag na thuiskomst bezoekt de wijkverpleegkundige de patiënt en stelt samen met hem/haar een zorgplan op.

De wijkverpleegkundige gaat na of de zaken rond verzorging en huishouden goed geregeld zijn. Waar problemen dreigen neemt ze onmiddellijk maatregelen. In de eerste week na het ontslag komt de wijkverpleegkundige nog een keer langs. In de loop van de zes volgende maanden wordt nog enkele malen zo'n controlebezoek gedaan.

Hoe nu verder?

De bovenstaande beschrijving is zodanig positief dat het eigenlijk onbegrijpelijk is dat de invoering van de TZB zo traag gaat. De meeste ouderen zijn nog niet op de hoogte van het project, waardoor ook in de ziekenhuizen waar TZB al is ingevoerd, ouderen er toch geen gebruik van maken. Ook cliëntenraden zijn vaak nog niet op de hoogte van dit systeem dat elders nu al een jaar of drie functioneert. —

Spreekt dit project u aan en wilt u meer informatie dan stuurt de ouderengroep VUmc/AMC u dat graag toe, zodat u zelf actie kunt ondernemen richting ziekenhuizen, cliëntenraden, uw huisarts of de wijkverpleegkundige in uw regio. Kijk ook voor informatie op de website Beter Oud: www.beteroud.nl/ouderen/zorg-transmurale-zorgbrug

De ouderengroep VUmc/AMC doet dus een beroep op u. Door overal de TZB ingevoerd te krijgen, kan een groot aantal ouderen een beroep doen op deze zeer belangrijke hulp. Met ons aller inzet moet het mogelijk zijn dat de Transmurale Zorgbrug binnen enkele jaren in heel Nederland zal zijn ingevoerd.

Contact: M. van Rijn,
Academisch Medisch Centrum Amsterdam
E-mail: m.vanrijn@amc.nl

“ Een soepele overgang van ziekenhuis naar thuissituatie. ”

Stannah
150
1867 • 2017

Blijf thuis wonen met een Stannah traplift

PROFITEER IN 2017 VAN
€650,-
JUBILEUM-KORTING

- ✓ Betaalbare traplift voor elke trap
- ✓ Ruime keuze uit nieuw en gebruikt
- ✓ Ruimtebesparende, opklapbare stoel
- ✓ Levertijd vanaf 3 dagen
- ✓ Servicedienst elke dag beschikbaar

Stannah
'S WERELDS MEEST GEKOZEN TRAPLIFT

BEL GRATIS
0800-5066
VOOR VRIJBLIJVENDE INFORMATIE.
VRAAG NAAR TOESTEL 7549

Voor vrijblijvende informatie over de trapliften van Stannah stuurt u de ingevulde coupon in een ongefrankeerde envelop naar **Stannah Trapliften B.V., Antwoordnummer 17006, 2170 VB, Sassenheim.**

Dhr./Mevr: .....

Tel. Nummer: ..... Postcode: .....

Email: ..... Huisnummer: .....

WWW.STANNAH.NL

TESSA KIROS
De Franse wereldkeuken - Van de Provence tot Pondicherry
 Gebonden 288 pagina's,
 ISBN 9789089897282, Uitgeverij
 TERRA, € 29,99

Dit tweede boek van Tessa Kiros is niet alleen een kookboek, maar ze laat je ook genieten van haar

reizen. In de Franse Wereldkeuken neemt ze je naast de Provence en Normandië ook mee naar de voormalige koloniën van Frankrijk: Guadeloupe, Vietnam, Pondicherry en La Réunion.

De gerechten in deze streken zijn een mengeling van de Franse keuken met de lokale producten en kookwijze. De recepten en bereiding worden uitgebreid en goed beschreven.

Bij het lezen van de ruim 150 recepten krijg je zin om meteen aan de slag te gaan, zoveel inspiratie geeft dit boek. Het boek is voorzien van prachtige foto's en de opmaak is kleurrijk.

Een genot om in te bladeren en te lezen. (EBB)

CARLO ROVELLI
7 Korte beschouwingen over natuurkunde
 Paperback 94 pagina's,
 ISBN 9789035144972, Uitgeverij
 Prometheus, € 12,50

Waar vind je nog voor een klein prijsje zoveel kennis zó begrijpelijk uitgelegd. Zelfs pure alfa's steken er heel veel van op. En dat terwijl het gaat om de algemene relativiteitstheorie, die de zwaartekracht begrijpelijk maakt. In de volgende hoofdstukken komen onder meer de kwantumtheorie, de structuur van het heelal, de deeltjes waaruit wij en alles in het heelal bestaan, aan de orde. De meest indrukwekkende beschouwing is – denk ik – de zesde die over waarschijnlijkheid, tijd en de warmte van zwarte gaten gaat. Rovelli besluit met zijn ideeën over hoe wij moeten omgaan met deze kennis, maar dat is slechts 'een mening' die weinig kan veranderen aan de voorafgaande feiten. (JV)

theorie, die de zwaartekracht begrijpelijk maakt. In de volgende hoofdstukken komen onder meer de kwantumtheorie, de structuur van het heelal, de deeltjes waaruit wij en alles in het heelal bestaan, aan de orde. De meest indrukwekkende beschouwing is – denk ik – de zesde die over waarschijnlijkheid, tijd en de warmte van zwarte gaten gaat. Rovelli besluit met zijn ideeën over hoe wij moeten omgaan met deze kennis, maar dat is slechts 'een mening' die weinig kan veranderen aan de voorafgaande feiten. (JV)

TONY COPPENS
De zaak Magritte
 Paperback 288 pagina's,
 ISBN 9789022333358, Uitgeverij
 Manteau, € 21,99

Er wordt een bizar spoor van moorden getrokken door Brussel en Parijs, waar bij de slachtoffers steeds hetzelfde briefje wordt gevonden: 'Ceci n'est pas un suicide', naar het

schilderij van de 50 jaar geleden overleden Belgische surrealistische schilder René Magritte: Ceci n'est pas un pipe. Het boek is op verzoek van de erven geschreven in het kader van het Magritte-jaar.

Rechercheur Alex Berger heeft bij de aanslagen in Parijs zijn vrouw verloren, terwijl hij een verdachte in Brussel aan het verhoren was. Als deze man verantwoordelijk lijkt voor de Magritte-moorden wordt het een persoonlijke speurtocht voor hem.

Naast achtergrondinformatie over de schilder is dit een spannende thriller met een verrassende wending. (MW)

IDA SCHUURMANS
Kasteel in zicht! op avontuur in kastelen van Nederland en Vlaanderen
 Gebonden 104 pagina's,
 ISBN 9789059567214, Fontaine
 uitgevers BV, € 17,95

Hoe werd de vorm van een kasteel bepaald, welke ambachtslieden kwamen te

pas bij de bouw en hoe verliepen de maaltijden? Over kiepbedden, kotsgaten en valhekken. Over het alarm bij een belegering en de daarbij gebruikte wapens. Eén en ander instructief geïllustreerd door Irene Goede, illustrator voor de NRC en van tientallen kinderboeken. Prachtig werk voor (oppas- of voorlees-) oma's en opa's die hun kleinkinderen wat geschiedenis willen bijbrengen over de fraaie kastelen die onze lage landen rijk zijn.

Daarna natuurlijk een bezoek aan één van de meer dan 30 kastelen als het Muider slot, slot Loevestein of Kasteel van Gaasbeek; keuze genoeg. Voor een aantal kastelen is een gratis entreebewijs in het boek opgenomen; geldig tot eind 2018. (CNH)

Audrey's DeliCasa

Voor wie van lekker eten houdt, maar niet lang in de keuken kan of wil staan.

PAELLA VALENCIANA

Om nog even het vakantiegevoel vast te houden gaan we naar Valencia, een prachtige stad en een echte aanrader voor fietsliefhebbers. Je kan door Valencia fietsen over de droge rivierbedding van de Turia. Die is nu in een prachtig park veranderd. Paella Valenciana is van oorsprong een eenvoudig boerengerecht dat werd gemaakt met alles wat voorradig was in de keuken, de enige luxe was saffraan. De echte paella wordt klaargemaakt boven een open vuur waardoor de paella een rokerig aroma krijgt. De Paellapan is een platte ijzeren pan met twee oren (Caldero). Maar het kan ook met een grote koekenpan met dikke bodem.

Ingrediënten voor 4-6 personen:

- 1 groene en 1 rode paprika in reepjes gesneden
- 4 geschildte tomaten in blokjes gesneden
- 1 middelgrote ui, fijn snijden + 1 geplet teentje knoflook
- 4-6 kipkarbonades
- 6 grote garnalen of 12 kleine
- 450 gr. Paella rijst (pak bij AH)*
- 125 gr. Chorizo worst diagonaal in plakjes gesneden
- grote witte bonen, ½pot zonder sap (bij Turkse winkel)
- 200 gr. sperziebonen*
- 150 gr. gekookte aardappels in schil en in plakjes gesneden*
- 1½tl. paprikapoeder
- draadjes saffraan of nep saffraan (bij Turkse winkel) (vast weken in een beetje witte wijn voor de kleur)
- 2 dl. witte wijn + pot gevogelte fond (bij AH)
- 4 el. zonnebloemolie (biologisch)
- zout en vers gemalen zwarte peper

De bereiding:

De kipkarbonades met zout, vers gemalen peper en paprikapoeder kruiden. Zonnebloemolie in de pan verhitten en de kipkarbonades rondom bruin braden. Vuur matigen en de gevogeltefond en de witte wijn toevoegen, ongeveer 15 min. zachtjes door laten koken. Kipkarbonades uit de pan halen en met de fond bewaren.

De gesneden chorizo, tomaat, paprika, ui, knoflook en saffraan fruiten en dan met deksel op de pan 10 min. zachtjes koken. Af en toe roeren. Doe vervolgens de reeds gekookte rijst bij de groenten op laag vuur en schenk beetje bij beetje de fond in de pan tot de fond goed is opgenomen. Laat 10 min. pruttelen, af en toe roeren.

Doe de reeds gare witte grote bonen, de gekookte sperziebonen, de in plakjes gesneden gekookte aardappels, de kipkarbonades en de garnalen er bovenop tot alles goed warm is. Serveer de paella direct in een grote schaal of pan met partjes citroen rondom. Zet het in het midden van de tafel en drink er een glas gekoelde witte wijn bij. Heerlijk!

*de rijst (volgens recept op pak), sperziebonen en de aardappels al een dag van te voren koken.

Variaties:

- met verse mosselen
- met inktvisringen
- met varkensfilet in blokjes
- met langoustines

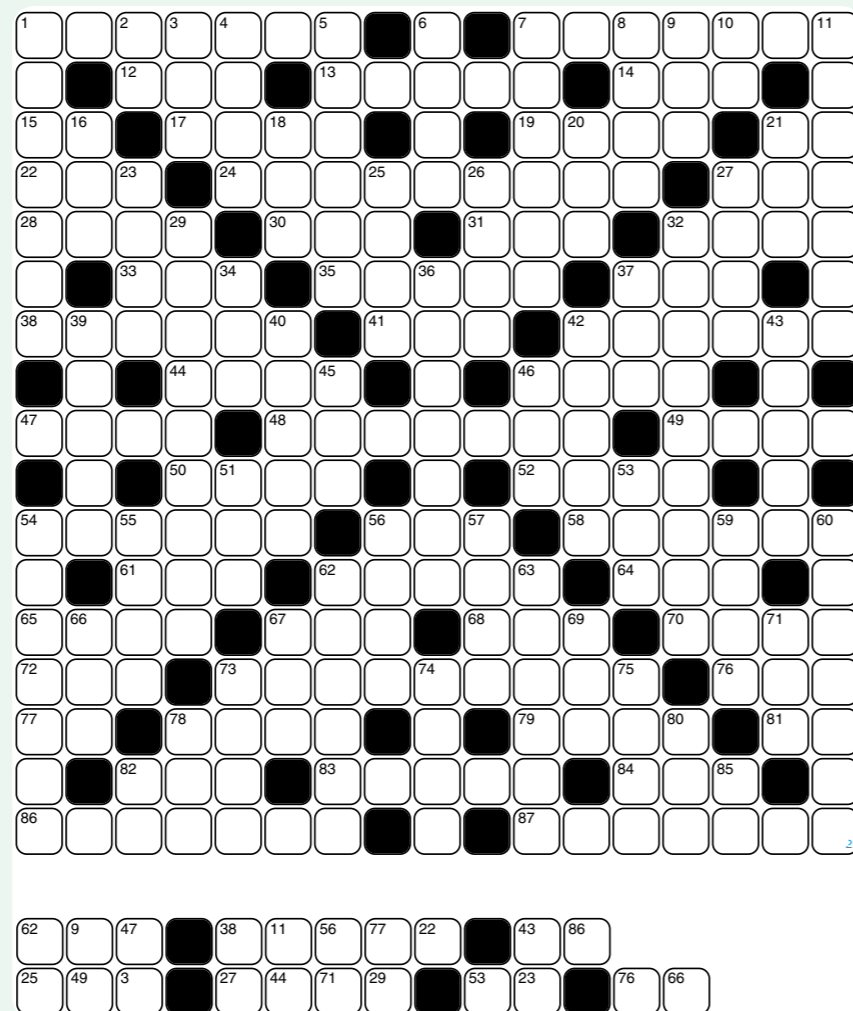
BUEN APPETITO
Adios Audrey
 audrey.mp@hotmail.com

Na het oplossen van de kruiswoordpuzzel zet u de letters, die hetzelfde getal hebben als die in de balk eronder, daarop over. De zin die u dan krijgt stuurt u vóór 8 november 2017 per e-mail naar pensioenbelangen@pensioenbelangen.nl of op een briefkaart naar NBP, Koninginnegracht 19, 2514 AB Den Haag. Onder de goede oplossingen worden weer 4 prijzen van 13 euro verloot.

De oplossing van de kruiswoordpuzzel in nummer 2-2017 is: **Hebben we al een nieuw kabinet?**

De vier gelukkige winnaars zijn:

- G. de Beijer-Creuels
- H. Euwen
- L. van Gilst-de Rijke
- G.J.M. Goossens

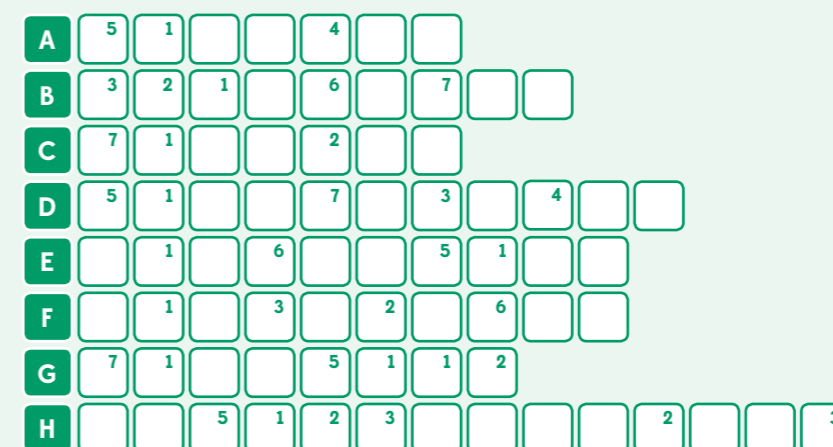

HORIZONTAAL 1. legendarische Engelse popgroep; 7. koude lekkernij; 12. plaats in Brazilië (afk.); 13. deel van piano; 14. waad- en loopvogel; 15. Nederlands kampioenschap (afk.); 17. bouwsteentjes voor kinderen; 19. natuurlijk rood op de wangen; 21. titel (afk.); 22. metaalsoort; 24. boterhammeersel; 27. voertuig; 28. tijdsperiode; 30. waterloop; 31. snel (vlug); 32. horecagelegenheid; 33. Japanse munt; 35. lange rustbank; 37. open plek in een bos; 38. mannelijk beroep; 41. lang en smal stuk hout; 42. watersport; 44. geestdrift; 46. schoonmaakgerei; 47. telwoord; 48. jaargetijde (periode); 49. inval (plan); 50. kortaf en onvriendelijk; 52. omheind stuk grond met bloemen; 54. plaats in Italië; 56. zangstem; 58. veelvuldig draaien in bed; 61. deel van gelaat; 62. platte koek; 64. ontkenning; 65. zonder inhoud; 67. jongens- of meisjesnaam; 68. leer- en opvoedingsmoeilijkheden (afk.); 70. taaie aardsoort; 72. raar (vreemd); 73. periode van zeer hoge temperaturen; 76. spoedig; 77. anno mundi (afk.); 78. kleur van de regenboog; 79. InterKerkelijke Omroep Nederland (afk.); 81. jongensnaam; 82. tuimeling; 83. dun opgerold wafeltje; 84. vurig strijdpard; 86. mager geroosterd rundvlees; 87. dichterbij komen.

VERTICAAL 1. omstreden kledingstuk; 2. paardenslee; 3. duivenhok; 4. vergrootglas; 5. onder invloed van drugs; 6. letter van het Griekse alfabet; 7. berijdbaar gemaakte ijsoppervlakte; 8. bundel vruchten; 9. lokspijs; 10. aluminium (scheik. afk.); 11. veld (stuk grond); 16. Zuid-Koreaans automerk; 18. kreet; 20. stuk doek of stof; 21. onbenullig; 23. Amerikaanse ruimtevaart organisatie (afk.); 25. plaats in Gelderland; 26. verpakking voor flessen; 27. haarloos; 29. natuurverschijnsel aan de hemel; 32. misdadiger; 34. troefkaart; 36. uit eigen beweging; 37. afslagplaats bij golf; 39. rivier in Frankrijk; 40. dreadlocks; 42. prikkelgeleider in het lichaam; 43. adellijk persoon; 45. dorp op Ameland; 46. schaak- of damterm; 51. ingenieur (afk.); 53. elektrisch geladen materieel deeltje; 54. ordinair (grof); 55. kraaiachtige vogel; 56. mestvocht; 57. afstammeling; 59. verdriet; 60. rondzwervende herdersstam; 62. soort groente; 63. bewerking van huiden; 66. rivier in Utrecht; 67. vragend voornaamwoord; 69. moeilijk lerende kinderen (afk.); 71. tijdperk; 73. hefschroefvliegtuig (afk.); 74. huidverharding; 75. Amerikaans automerk; 78. gewestelijk arbeidsbureau (afk.); 80. andere naam voor Noah; 82. Verenigde Staten (afk.); 85. de oudere (Lat. afk.).

Omschrijving

- A. Voor langslapers in Drenthe (7)
- B. Brandstof voor filerijders (9)
- C. (Geen) werkwoord (7)
- D. Erkende vrijplaats (11)
- E. Betaalt veel alcoholaccijns (10)
- F. Beestachtig zoet (10)
- G. Duurt meestal nog geen drie kwartier (8)
- H. Grondgebied van IS? (14)

Spelregels cryptogram

Slechts één van de klinkers is genummerd, maar alle plaatsen waar die klinker staat hebben dat nummer. Sommige medeklinkers hebben een nummer gekregen, bijvoorbeeld in opRoerkraaieR (cryptogram in nr. 1 van 2013) hebben de eerste en de laatste r het nummer 1 gekregen, maar de tweede r geen nummer. Als u in die puzzel in andere woorden een 1 ziet staan kunt u daar dus de r invullen.

Stuur uw oplossingen vóór 8 november 2017 per e-mail naar pensioenbelangen@pensioenbelangen.nl of op een briefkaart naar: NBP, Koninginnegracht 19, 2514 AB Den Haag. U kunt de oplossing van het kruiswoordraadsel in dezelfde e-mail of op dezelfde briefkaart inzenden. Voor goede oplossingen zijn per cryptopuzzel 4 prijzen van 13 euro beschikbaar.

Oplossing van de puzzel in nummer 2-2017:

- A. Levertijd
- B. Bijstellen
- C. Kijkcijfers
- D. Strijkstok
- E. Mijnbedrijf
- F. Vrijblijvend
- G. Komijnkaas
- H. Verschijnsel

De vier gelukkige winnaars zijn:

- E. Dobber-van Dieren
- M. Kleijn-Schellevis
- G.P. Krijnsen
- G. van Opstal

Meer rechten voor deelnemers

Toen u in dienst trad bij uw werkgever, was veelal een pensioenregeling onderdeel van uw arbeidsvoorwaarden. De kern van een pensioenregeling is dat de werkgever u een toezegging doet en dat u pas veel later deze toezegging ontvangt, namelijk als u met pensioen gaat. De kosten voor een pensioenregeling zijn gemiddeld circa 10% van de totale loonkosten van een werkgever. Voor u als deelnemer of gepensioneerde is uw juridische positie van belang: 'Hoe weet u dat u in de toekomst krijgt, wat uw werkgever u in het verleden heeft toegezegd'.

AUTEUR:
WILLEM
SCHUDEBOOM

Dit artikel bevat een samenvatting van de voornaamste aspecten uit wet- en regelgeving voor pensioenen. Het gevolg hiervan is dat het artikel technisch van aard en uitvoerig is. In dit artikel wordt als voorbeeld van een pensioenuitvoerder het pensioenfonds gebruikt. Andere pensioenuitvoerders zijn 1) een levensverzekeraar, 2) een Premie Pensioeninstelling (PPI) en 3) een Algemeen Pensioen Fonds (APF).

De hoofdonderwerpen in dit artikel zijn:

- Uw deelname in de regeling,
- Uw vordering op het pensioenfonds,
- Verantwoording van het pensioenfonds aan u.

Uw deelname in de regeling

Nadat u de arbeidsvoorwaarden ondertekende, trad u in dienst van uw werkgever. Een onderdeel van deze voorwaarden was uw deelname in een pensioenregeling. Was de werkgever verplicht u een pensioenregeling aan te bieden?

In theorie niet, want Nederland kent geen algehele pensioenplicht. De praktijk is anders. De overheid, in dit geval het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, (SZW), heeft de werkgevers in bijna alle bedrijfstakken verplicht om hun werknemers een voorgeschreven pensioenregeling aan te bieden. Dit ministerie doet dit op basis

van de wet, eerst in 1949 de Wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds. Deze wet is vervangen door de Wet 'Verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds 2000'.

Het ministerie van SZW stelt op verzoek van de organisaties van werkgevers in een bedrijfstak een pensioenregeling voor de gehele bedrijfstak verplicht, indien dit verzoek aan bepaalde voorwaarden voldoet. Werkgevers zijn dus verplicht zich bij het bedrijfstakpensioenfonds (BPF), dat deze verplichte pensioenregeling uitvoert, aan te sluiten. Onder voorwaarden kan dit BPF werkgevers toestaan om een gelijkwaardige regeling elders, bijvoorbeeld bij een verzekeraar of een APF, te laten uitvoeren. Ongeveer 50% van de omzet van verzekeraars bij pensioenregelingen betreft de uitvoering van een verplicht gestelde pensioenregeling.

Sinds de jaren '80 van de verleden eeuw hebben werkgevers, vakbonden en overheid zich ingespannen om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk werknemers deelnemer werden in een pensioenregeling. Het grote voordeel hiervan is dat heel veel werknemers in Nederland nog steeds deelnemer in een pensioenregeling zijn en daarmee pensioen opbouwen. Deze verplichte deelname in combinatie met de AOW heeft het positieve gevolg dat armoe-

de onder gepensioneerden in Nederland, internationaal gezien, beperkt is.

Wet- en regelgeving voor pensioenen bevatten veel bepalingen, waarvan het gevolg is dat veel pensioenregelingen erg op elkaar lijken. Zo mag een werknemer via zijn werkgever niet meer pensioen opbouwen dan zijn gemiddelde inkomen. Ook bevat de wet tegenwoordig veel bepalingen over het bestuur van pensioenfonds.

In werkelijkheid heeft u als werknemer geen vrije keuze gehad. U werd gedwongen deel te nemen in de pensioenregeling van uw werkgever. Uw werkgever had ook zeer vaak geen vrije keuze, omdat de pensioenregeling in die bedrijfstak verplicht was gesteld. Het ABP is het grootste BPF in Nederland.

Uw vordering op het pensioenfonds

De werkgever moet sinds 1954 de uitvoering van de pensioenregeling onderbrengen bij een pensioenuitvoerder. Dit was voorheen geregeld in de Pensioen en Spaarfondsen Wet (PSW) en thans in de Pensioenwet (PW). De oude PSW was niet erg duidelijk over de juridische verhouding tussen werknemer, werkgever en het pensioenfonds.

Deze juridische verhouding is in de Pensioenwet duidelijk uitgewerkt. De werkgever en werknemer sluiten een pensioenovereenkomst; werkgever en pensioenfonds sluiten een uitvoeringsovereenkomst. De overeenkomst tussen het pensioenfonds en de werknemer heet het pensioenreglement. Al deze drie overeenkomsten bevatten identieke bepalingen over de pensioenregeling, zoals de formule hoeveel pensioen u jaarlijks opbouwt. Indien het Ministerie van SZW de deelname aan een pensioenregeling in een bedrijfstak verplicht heeft gesteld, dan heet de uitvoeringsovereenkomst een aansluitingsovereenkomst.

De juridische verhouding is dat de werkgever klant is van het pensioenfonds en ook de premie betaalt. De werknemer is geen klant, edoch als deelnemer in de regeling crediteur van het fonds. De deelnemer heeft namelijk een vordering op het fonds. Deze vordering is of een aanspraak op een toekomstige periodieke uitkering (het maandelijkse pensioenbedrag) of een aanspraak op een toekomstige eenmalige uitkering. De deelnemer mag die eenmalige uitkering alleen gebruiken om bij pensionering of eventueel daarna een

“
Ongeveer 50% van de omzet van verzekeraars bij pensioenregelingen betreft de uitvoering van een verplicht gestelde pensioenregeling.
”

pensioenuitkering in te kopen.

Hoe sterk is uw juridische positie als deelnemer of als gepensioneerde ten opzichte van het fonds? Drie belangrijke onderdelen zijn:

- het bestaan van uw vordering,
- de juiste berekening van uw vordering,
- een overdracht van uw vordering.

Voorheen stelden bedrijfstakpensioenfondsen dat u geen pensioen opbouwde, als uw werkgever geen premie had betaald. Het bekende voorbeeld is dat uw werkgever zich had moeten aansluiten bij een BPF, omdat in die bedrijfstak de pensioenregeling verplicht was gesteld. De werkgever heeft dit niet gedaan en de werkgever bestaat niet meer. In de huidige jurisprudentie wordt het probleem nu bij het BPF neergelegd, dan had dit BPF maar beter moeten controleren welke werkgevers onder de verplichtstelling in die bedrijfstak vielen. Dit is een belangrijke verbetering voor u als deelnemer.

Het tweede aspect is de controle op de juiste berekening van uw opgebouwd pensioen. U ontvangt periodiek een overzicht van uw pensioenfonds met het door u opgebouwde pensioen: het Uniform Pensioenoverzicht (UPO). Een groot nadeel is dat u geen rechten kan ontlenen aan dit overzicht. Indien het fonds een fout heeft gemaakt bij deze opgave of nog erger bij de uitbetaling, dan mag het fonds deze fout ten koste van u als deelnemer of als gepensioneerde herstellen. Een voorbeeld uit de praktijk. Het fonds betaalt een gepensioneerde jaarlijks een te hoog pensioen. Bij het overlijden van de deelnemer controleert het fonds de berekeningen en bemerkt de fout. Het fonds mag het teveel betaalde pensioen verrekenen met het pensioen dat de partner van de overleden gepensioneerde ontvangt. De jurisprudentie is dat de deelnemer zelf jaarlijks zijn opgave moet controleren met het pensioenreglement.

Dat is mijn inziens onredelijk. Deelnemers nemen gedwongen deel aan de regeling, zij hebben geen deskundigheid om een pensioenreglement te begrijpen. Ook

“
De
jurisprudentie
is dat de
deelnemer zelf
jaarlijks zijn
opgave moet
controleren met
het pensioen-
reglement.”

kunnen zeer velen de UPO van het fonds niet narekenen. Recent heeft een rechtbank in een specifieke situatie gesteld dat een fonds wel aansprakelijk is bij het doen van een offerte, welke de deelnemer had geaccepteerd. Dat een fonds aansprakelijk kon worden gesteld voor zijn eigen fouten ten aanzien van deelnemers en gepensioneerden, vond het bestuur onbegrijpelijk. De reactie van dit fonds op deze uitspraak tekent de mentaliteit van te veel fondsen.

Het derde aspect is dat u sinds medio 1994 een wettelijk recht heeft om uw vordering op het fonds, de opgebouwde aanspraken, bij wisseling van werkgever, die bij een andere uitvoerder is aangesloten, over te laten dragen. Hiervoor gelden wel beperkingen, zoals de financiële situatie van het oude fonds.

Als deelnemer of gepensioneerde bent u crediteur met een vordering op het fonds, namelijk uw toekomstige periodieke of uw eenmalige uitkering. Alleen uw juridische positie is zwak, indien fondsen fouten hebben gemaakt. Fondsen mogen deze fouten herstellen op uw kosten. De controle op de opgave, die u periodiek van het pensioenfonds ontvangt, is uw verantwoordelijkheid en niet die van het fonds.

In de gehele discussie over een aanpassing van het pensioenstelsel is tot op heden geen enkele aandacht aan deze onrechtvaardigheid besteed.

Verantwoording van het pensioenfonds aan u

Het pensioenfonds voert de regeling uit en u krijgt een vordering op dat fonds. Het fonds dient zich ook aan u en aan de werkgever te verantwoorden dat het fonds de toezeggingen aan u kan nakomen. Het fonds heeft de premies, die de werkgever moet betalen, berekend op bepaalde veronderstellingen, zoals netto beleggingsrendement en levensverwachting.

Het fonds belegt de ontvangen premies en maakt daarmee beleggingsrendementen. Deze premies en rendementen zijn eigendom van het fonds en het fonds mag deze belegde middelen alleen gebruiken voor de toekomstige uitbetaling van

de pensioenen. Daarom is het standpunt van veel deelnemers en gepensioneerden dat belegde middelen van het fonds hun geld is, juridisch niet waar. Economisch gezien hebben deze deelnemers en gepensioneerden wel gelijk. Via hun vorderingen op het fonds hebben zij een directe claim op die belegde middelen. De belastingdienst heeft ook een indirecte claim, die bij de uitbetaling van de pensioenen wordt verrekend. Het fonds houdt belasting in op de pensioenuitkeringen.

Eigenlijk moet uit de jaarrekening van het fonds duidelijk blijken of het fonds kan voldoen aan zijn verplichtingen. In de Voorziening Pensioenverplichtingen (VPV), wordt de huidige waarde van de toekomstige uitkeringen van de pensioenen vermeld. Deze pensioenen zijn zowel de reeds opgebouwde aanspraken als de ingegane pensioenen.

De overheid heeft bepaald dat een pensioenfonds deze waarde moet berekenen met de verplichte rekenrente. Deze rekenrente heeft geen relatie met de rendementen, die een pensioenfonds heeft gemaakt en in de toekomst verwacht te maken. De rekenrente bij de VPV bij veel fondsen is nu circa 1,5%

Een fonds mag zijn premies berekenen op basis van toekomstig verwacht rendement op de belegde middelen minus de indexatie-ambitie. De meeste fondsen hanteren op dit moment hiervoor een waarde van

tussen de 2,5% en 3%, bij het ABP is dit thans 2,8%.

Het fonds rekent dus voor de uitvoering van hetzelfde pensioencontract met twee rekenrentes, één voor de VPV (circa 1,5%) en één voor de premies (circa 2,7%). Deze tweespalt geeft veel verwarring en dat is niet in het voordeel voor u als crediteur van het fonds.

Indien fondsen een gelijke rekenrente voor de VPV als voor de premies mochten hanteren, bijvoorbeeld 2,7%, dan ontstaat de gewenste duidelijkheid voor de deelnemers. Zodra het fonds een nettorendement maakt van meer dan 2,7%, dan zal de deelnemer in beginsel het toegezegde pensioen kunnen ontvangen. Overigens maakten de fondsen in de jaren 1999 tot en met 2015 een gemiddeld rendement op hun belegde middelen van 5,3%.

Voor een betere juridische positie als crediteur, zijnde deelnemer of gepensioneerde, is een stelselwijziging niet nodig. U dient te krijgen, wat u is toegezegd wegens uw gedwongen deelname in deze pensioenregelingen. Een goede juridische positie is daarbij een vereiste. Kwalijk is dat uw juridische positie tot op heden geen hoofdonderwerp in de gehele discussie hierover is gebleken. —

“
Voor een betere
juridische
positie als
crediteur, zijnde
deelnemer of
gepensioneerde,
is een
stelselwijziging
niet nodig.”

De hobby van een pensionado

Reeds 40 jaar ben ik lid van Schutterij Sint Gertrudis Amstenrade. Het schutterswezen is al een eeuwenoude traditie in Belgisch en Nederlands Limburg.

Het uniform van schutterij St. Gertrudis Amstenrade is afgeleid van het ceremonieel tenue van het 'Garderegiment

Fuseliers Prinses Irene'. Dit regiment is de voortzetting van de Prinses Irene Brigade, die tijdens de Tweede Wereldoorlog in Engeland is opgericht. De brigade maakte in 1944-1945 deel uit van de geallieerde invasiemacht en nam actief deel aan de bevrijding van Zuid-Nederland.

De brigade was samengesteld uit eenheden en militairen van verschillende krijgsmachtdelen, wapens en dienstvakken; naast de infanterie waren ook de cavalerie, de artillerie en de genie vertegenwoordigd. Bovendien waren er ook nog mariniers ingedeeld.

In 1946 werd uit de inmiddels ontbonden brigade het Regiment Prinses Irene gevormd; later werden achtereenvolgens de predikaten 'garde' en 'fuseliers' aan het regiment toegekend. Net als de andere garde regimenten kregen de Garde Fuseliers het ceremonieel tenue bij gelegenheid van de inhuldiging van koningin Juliana in 1948.

Ter herinnering aan de 'Engelse afkomst' is dit tenue duidelijk geïnspireerd op de 'full dress' van de Britse infanterie. Als oprichtingsjaar van onze vereniging

houden we 1650 aan; een jaartal waarvan we een plaatje aan ons koningszilver hadden.

Dit kostbaar zilveren plaatje is jaren geleden uitgeleend aan een tentoonstelling in Keulen, waar het is zoekgeraakt. De oudste koningsplaat, die we nu nog in ons bezit hebben dateert van 1652.

Onze koning draagt niet al het zilver, dat we bezitten; een aantal oude en dunne, kwetsbare platen hangen in een vitrine in de kerk bij het Gertrudis altaar.

Hoe word je koning van de schutterij?
Koning word je door op het Koningsvogel-schieten een houten vogel af te schieten, deze staat op een paal. Degene die het laatste restje van de vogel naar beneden schiet, mag zich voor een jaar koning noemen. Wie de vogel 3x achterelkaar er afschiet, mag zich keizer noemen.

Op vrijdagavond worden in de zomer de schietoefeningen gehouden; de oefeningen zijn voor elk lid toegankelijk en uit de resultaten van de oefensessies worden zestallen samengesteld. Uiteraard wordt ook voorafgaand aan het seizoen overlegd over de aanwezigheid op de feesten.

Voor de opstelling in één van de zestallen is de rang niet van belang; alleen de

aanwezigheid (feesten) en de schietresultaten tellen voor de plaats in een zestal. Onze schutterij heeft de laatste jaren een behoorlijke toeloop van leden gehad, zodat we met recht kunnen spreken over een mooie groep. We zijn ons er echter terdege van bewust, dat de groep nog veel ervaring mist in de diverse disciplines op de schuttersfeesten, waar prijzen mee zijn te verdienen.

Een schuttersfeest bestaat uit verschillende onderdelen. Zo trekt de schutterij bij de organiserende vereniging binnen en stelt zich op voor de kiosk en meldt zich aan. De juryleden beoordelen de binnenkomst met punten. Stond iedereen correct opgesteld, liep niemand uit de maat, etc. Als alle verenigingen zijn binnengetrokken begint de opening, de eerste 5 schutterijen uit de optocht stellen zich op voor de Kiosk. Dan volgen de openingswoorden door de voorzitter van de gastvereniging, de burgemeester en een gebed door een priester. In het gebed wordt gebeden om een veilig toernooi, zonder ongelukken. Dan wordt door de harmonie het Wilhelmus gespeeld en wordt de Nederlandse driekleur gehesen, aansluitend wordt het Limburgs volkslied gespeeld.

Na de opening wordt door alle verenigingen van onze bond een optocht gelopen door de plaats van de organiserende vereniging. Momenteel zijn 21 verenigingen aangesloten bij de bond St. Gerardus. Buiten deze bondsfeesten is er nog het Oud Limburgs Schuttersfeest, waar 149 verenigingen uit Belgisch en Nederlands Limburg aan deelnemen. De Oud Limburgse Schuttersfederatie is de overkoepeling van alle schuttersverenigingen van de beide Limburgen. Dit is het grootste

LODEN KOGELS
VOOR HET SCHIETEN
EN DE GEWEREN
WAAR WIJ MEE
SCHIETEN

GOUVERNEUR
THEO BOVENS EN
OLS FEDERATIE
PRESIDENT
GER KOOPMANS

schuttersfestijn in Limburg. Dit jaar vond dit plaats op 2 juli in Merkelbeek. Dit kun je winnen om met een zestal te schieten op een rek met 18 punten. (zie foto).

Er wordt geschoten in rondes, elke keer als je 18 punten schiet, 3 per persoon dus, ga je naar de volgende ronde. Schiet iemand mis, dan betekent dat de eliminatie van het zestal. De vereniging die als laatste overblijft mag zich de winnaar van het OLS (Oud Limburgse Schuttersfederatie) noemen en krijgt de eer om het volgend OLS te organiseren. Hier komen op de dag van het OLS zo'n 50.000 toeschouwers op af. De kaveling om aan de winnaar te geraken, wordt meestal de zaterdag erna uitgeschoten.

Tegenwoordig is het een hele heisa met de wapenvergunning voor de man die het geweer beheert. Zo moet het kruit apart bewaard worden in een stalen afgesloten kist, moeten de kogels en slaghoedjes ook apart in een gesloten kast bewaard worden. En de buks, zoals wij het geweer noemen, moet ook apart opgeborgen worden in een stalen kast. De beheerder heet dan ook buksmeester.

Kortom een hele mooie hobby. Bent u in Limburg? Neem de gelegenheid te baat om deze mooie oude Limburgse folklore te bewonderen. Er is een schuttersmuseum in Steijl-Tegelen, beslist een bezoek waard. —

AUTEUR:
PIERRE THUISSEN

“
In het gebed
wordt gebeden
om een veilig
toernooi, zonder
ongelukken.
”

Wonen voor senioren, een probleem?

De overheid heeft de verantwoordelijkheid voor het wonen van senioren in een beschermde omgeving door de sluiting van (zwaar gesubsidieerde) verzorgingshuizen een zaak van de senioren zelf gemaakt. Het wordt aan het initiatief en verantwoordelijkheid van de senior overgelaten hoe hij en/of zij dit in wil(len) vullen. Dit wordt dan 'langer thuis wonen' genoemd.

AUTEUR: JOOP BLOM, VOORZITTER COMMISSIE ZWWM NVOG/KNVG

Dit betekent wel dat de seniorenorganisaties volop bezig zijn om het woonbeleid voor senioren op de agenda te zetten. Naast pensioen en zorg is dit inmiddels een belangrijk item. De landelijke overheid doet (behoudens het invoeren van de verhuurdersheffing in de sociale sector wat juist tot minder bouwactiviteiten leidt), weinig aan de ontwikkeling van woningen in het algemeen en voor senioren in het bijzonder.

Weinig aandacht voor seniorenwoningen

Woningbouwverenigingen zouden de trekker moeten zijn van de ontwikkeling van woningen voor senioren of levensbestendige woningen, maar de bouwkosten zijn hoog, zeker in deze periode waarin een ontstane achterstand in het bouwen van woningen moet worden ingehaald. In deze sector heeft men op dit moment dan ook weinig aandacht voor het bouwen van aangepaste woningen voor senioren.

Spaarzaam zijn ook de initiatieven van woningbouwverenigingen om bestaande woningcomplexen aan te passen aan het wonen door senioren. De investeringen daarin leiden dikwijls tot hogere huren, waar al gauw bezwaar tegen is vanuit de huidige bewoners.

Ook gemeenten zijn weinig bezig met het bouwen van voor senioren bestemde woningen. Zij wachten op initiatieven van commerciële ondernemingen en willen graag aan hen bouwgrond verkopen tegen een goede prijs. Dikwijls gaat het dan om appartementen met een relatief hoge huur.

Wacht niet te lang

Blijft over het eigen initiatief van senioren en as senioren. Naast ideeën om gezamenlijk te bouwen gaan de gedachten meestal uit naar het verbeteren

van de huidige woning zodanig dat men er langer in kan blijven wonen, ook als men minder mobiel wordt. Veel senioren van nu bezitten een eigen woning, dikwijls zonder of met een relatief geringe hypotheek. Er zijn veel mogelijkheden om de woning aan te passen. Maar veel senioren wachten daar mee tot het echt nodig is en dan is het dikwijls ook te laat!

De NVOG en de KNVG hebben gezamenlijk een werkgroep ingericht om dit probleem aan te pakken. In deze werkgroep zitten ook twee gepensioneerden vanuit woningbouwverenigingen. Zij werken aan een kennisinstituut ten behoeve van praktische ondersteuning van de leden van de lidorganisaties, maar ook aan een zgn. 'toolbox' ten behoeve van initiatieven voor seniorenhuisvesting

Overigens heeft uw schrijver van dit artikel (78), na er 42 jaar in gewoond te hebben, zijn huis verkocht en is in juli met zijn echtgenote verhuisd naar een huur appartement voor 55-plussers. De opbrengst van het huis staat op de bank voor slechtere tijden! Het is wel wennen, van een mooie tuin naar een balkon, maar alle voorzieningen zijn aanwezig en wij zijn tevreden!

Denk eens na over uw eigen situatie nu en in de toekomst. —

Uit de pers

E-health pure noodzaak voor ouderenzorg

Met de sterk groeiende vergrijzing stijgt de behoefte aan op deze doelgroep afgestemde zorg. Een serieuze bedreiging vormt het feit dat de vraag het traditionele aanbod en beschikbare middelen flink gaat overtreffen. Zo becijferde KPMG Health onlangs dat er in 2040 300.000 tachtig-plussers 100 miljoen aan zorguren tekort komen. Laat dan de zorgrobot maar komen!

(ICT & HEALTH)

Gezondheidsraad waarschuwt tegen stilzitten

"Bewegen is goed, meer bewegen is beter." Dat is de korte samenvatting van de nieuwe Beweegrichtlijnen die de Gezondheidsraad heeft opgesteld op verzoek van minister Schippers van Volksgezondheid. Nieuw is ook de aanbeveling voor volwassenen en ouderen om minimaal twee keer per week spier- en botversterkende activiteiten te doen. "Dan moet je denken aan alles wat het lichaam belast, zoals traplopen, dingen oprapen, of springen," zegt Schoten. Ouderen doen er volgens de Gezondheidsraad ook goed aan om balansoefeningen te doen. "Juist voor ouderen tellen hele kleine dingen al mee voor hun gezondheidswinst, zoals zelf opstaan uit een stoel of iets oprapen."

(HET PAROOL)

Kamperende ouderen doorslaand succes:

rust en plezier scoren op tv

Herkenbaar gedoe op de camping, mooi in beeld gebrachte landschappen of toch genieten van de kneuterigheid? Het programma We zijn er Bijna! van Omroep Max, waarin een groep ouderen met campers en caravans een rondreis maakt, is ongekend populair. Bijna 1,7 miljoen mensen keken er gisteren naar en week na week staat het programma boven in de kijkcijferlijsten.

(NOS)

Doel in het leven goed voor gezondheid ouderen

Bij 50-plussers met een doel in het leven, is minder sprake van fysieke achteruitgang. Eric Kim e.a. concluderen dit op basis van gegevens van de zogenaamde Health and Retirement Study. In 2006 en 2010 gingen ze na hoe ouderen scoorden op het gevoel een doel in het leven te hebben, op basis van vragen uit een bepaalde vragenlijst. Daarbij moesten deelnemers zeggen in hoeverre ze het eens waren met verschillende uitspraken. Verder ondergingen ze tests om de kracht in hun handen (grip strength) of loop-snelheid te objectiveren. En jawel: hoe meer de deelnemers het gevoel hadden een doel in het leven te hebben, hoe minder ze fysiek achteruitgingen.

(MEDISCH CONTACT)

'Verbeteren acute zorg ouderen staat stil door weigering zorgverzekeraars'

Om de druk op de spoedeisende hulp te verlagen, moeten er op regionaal niveau loketten worden opgezet die ouderen doorverwijzen naar een eerstelijnsverblijf (ELV). Zo luidde het advies van demissionair minister Schippers van Volksgezondheid afgelopen juni. Zorgaanbieders stuurden zorgverzekeraars plannen om ervoor te zorgen dat dit gebeurde, maar brancheorganisatie ActiZ denkt niet dat verzekeraars hiervoor dit jaar nog contracten gaan afsluiten.

(NATIONALE ZORGGIDS)

In gesprek met Mariëtte Simons, nieuw bestuurslid PFZW namens de pensioengerechtigden

Open, reëel en zeer deskundig

“Eigenlijk is er wel geïndexeerd de laatste jaren – al is het een beetje kort door de bocht het zo te stellen -, maar dat merk je niet in je portemonnee”, zegt Mariëtte Simons als we het hebben over het heikele punt van het indexeren. Ik kijk verbaasd. Het niet-indexeren is nou juist het pijnpunt voor de gepensioneerden. Die worden wel geconfronteerd met allerlei maatregelen die hun koopkracht nadelig beïnvloeden, maar krijgen daar niets voor gecompenseerd, althans niet uit het aanvullend pensioen. En nu stelt het nieuwe bestuurslid voor de pensioengerechtigden van PFZW dat er eigenlijk wel geïndexeerd wordt / is.

AUTEUR:
ROELOF JAN MULDER

Hoe prudent moet je zijn?

“Je moet het zo zien”, gaat ze verder, “dat er weliswaar niet méér wordt uitgekeerd, maar dat er wel länger wordt uitgekeerd. Dat heeft alles te maken met het feit dat we langer leven. De levensverwachting van de gemiddelde Nederlander is de laatste decennia met vier á vijf jaar verlengd. Dat betekent dat fondsen ook langer moeten uitkeren. Daarbij komt dat het verschil tussen de levensverwachting van mannen en vrouwen steeds kleiner wordt. Mannen halen de vrouwen in als het ware. Daar moet je ook rekening mee houden. Maar belangrijk om hier aan toe te voegen is dat indexatie meer achter bleef dan alleen door lang leven. De lage rente van de laatste jaren is daar een belangrijke oorzaak van.

Hoe prudent moet je zijn als je beschikt over een grote reserve vraag ik me dan af. En ik ben van nature een beetje van de voorzichtige. Behalve die langere levensverwachting spelen er ook andere factoren een rol bij de beoordeling van de vraag: ‘Hoe ga ik met mijn reserves om?’ Het verleden is nooit een garantie voor de toekomst en dat geldt ook voor het rendement op het vermogen van de pensioenfondsen.”

De vraag is of je nu wel of niet uit de reservepot mag putten om te kunnen indexeren. Ik (r.j.m.) opper dat voor het vaststellen van je toekomstige verplichtingen toch niet alleen de rekenrente bepalend moet zijn, maar dat je ook naar het rendement van het vermogen moet kijken. Sterker nog, voor het bepalen van de premiehoogte wordt het rendement op het vermogen van de fondsen wel meegenomen om de pensioenpremie betaalbaar te houden (hetgeen vooral voor de overheid, de grootste werkgever van ons land, belangrijk is) maar voor de uitkeringen niet. Dat is eigenlijk niet eerlijk.

Simons is daar wat terughoudender over. “Het opbouwpercentage van het pensioen van veel Nederlanders in loondienst bedraagt momenteel maximaal 1,875% van het pensioengevend salaris per jaar en dat 42 jaar lang. Je kan het opgebouwde pensioen zien als een soort spekkeok, ieder jaar komt er een laagje bij. Dat je daarbij in de toekomst nog toekomt aan 70% van je laatst verdiende loon is een mythe. Dat heeft vooral te maken met het feit dat de opbouw de laatste jaren over het jaarlijks verdiende loon plaatsvindt (de zgn. middelloonregeling). Salarisverhogingen leiden wel tot hogere pensioenopbouw in

MARIËTTE SIMONS

de toekomst, maar niet over de jaren die al verstreken zijn. Als er niet wordt geïndexeerd, gaan dus ook de toekomstige pensioenen van de huidige werkenden in koopkracht achteruit. In die zin is indexatie van de pensioenen niet alleen van belang voor de huidige pensioengerechtigden, maar ook voor de werknemers die nog pensioen opbouwen.

En een pensioen opbouwen is tegenwoordig ook niet meer voor iedereen weggelegd. Jongeren vinden steeds minder makkelijk een (vaste) baan en bouwen geen of maar weinig pensioen op. Daarnaast heb je te maken met een steeds grotere groep zzp'ers. Reserveren die voor hun toekomstig pensioen, hebben ze daar überhaupt de middelen voor? Ik weet het niet. Wat ik wel weet, is dat we in dit land gewend zijn dat alles voor ons geregeld wordt. De verzorgende maatschappij. En dat een beroep op de eigen verantwoordelijkheid in dit geval best risicovol is.

Desalniettemin wordt het kapitaal, waarover je aan het eind van je werkzame leven kan beschikken in de vorm van pensioenrechten, niet alleen door de opgebrachte premie bepaald, maar vooral ook door het rendement dat het pensioenfonds behaalt. Door het beleggen in vastrentende waarden zoals staatsobliga-

ties, maar ook in aandelen, vastgoed en grondstoffen. Ik vind dat we voorzichtig moeten zijn met het incalculeren van toekomstige rendementen. Gaat het over indexeren, dan ben ik liever te voorzichtig en keer liever te laat uit dan te vroeg. Geld dat is uitgekeerd, kan je niet meer terughalen als je te optimistisch was in je berekeningen. Als je te pessimistisch was, kun je alsnog uitkeren.”

“
Geen onnodige
risico's maar
ook geen
onnodig geld op
de plank.
”

Solidariteit behouden in het nieuwe stelsel

Natuurlijk hebben we het ook over het SER-advies met betrekking tot een nieuw pensioensysteem dat weliswaar op tafel ligt, maar nog niet is uitgebracht. Ook daarover is Simons wat terughoudend. “Van wat erover bekend is, lijkt het mij een goed advies. Zeker waar het gaat over de risicoparagraaf. Niet te veel risico, maar ook niet te weinig; het lijkt een beetje op het reële pensioen waar PZFW een paar jaar geleden mee kwam. Wat PFZW wil is een pensioen waarbij de deelnemer eenvoudig kan zien wat zij inlegt en wat PFZW daarbovenop verdient door de premie te beleggen. En we willen een pensioenstelsel waarbij we geen onnodige risico's nemen voor toekomstige generaties, maar waarbij zeker ook geen

onnodig geld op de plank blijft liggen. PFZW wil pensioengeld uitkeren. Het is mij trouwens nog niet duidelijk (genoeg) hoe de collectieve buffers werken, en of er niet toch nog sprake kan zijn van pech- en gelukgeneraties.

Er zitten grote voordelen aan een verplicht, collectief en solidair systeem. Ten eerste zijn de fondsen non-profitinstellingen, er blijft dus weinig aan de strijdstok hangen. Ten tweede is collectief meestal goedkoper dan individueel. Ten derde gaat er bij een verplichtstelling geen geld naar wervings- en marketingkosten (zoals bijvoorbeeld in de gezondheidszorg, red.). Ten slotte het solidaire element dat ik ook in de huidige steeds individualistischer wordende maatschappij heel belangrijk vind. Je draagt het risico met elkaar. Het risico van arbeidsongeschikt worden, het langlevens risico of het risico van de zgn. pech- en gelukgeneraties. Je zult maar net je individuele pensioenpotje moeten liquideren ten tijde van een crash en vervolgens met een lage rentestand te maken krijgen. Dan blijft er maar weinig over van het pensioen dat je verwachtte. Willen we naar een situatie zoals in Amerika? Ik hoop het toch niet.”

Het uur is om, sterker nog, we hebben veel langer gepraat dan voorzien. Interessant en betrokken, en soms ook wel erg ingewikkeld. Duidelijk is echter dat de opvolgster van Ria Vedder in het bestuur van PFZW beschikt over een geweldige ‘knowhow’ op het gebied van pensioenen; ze is niet voor niets lid van de belangrijke Auditcommissie binnen het bestuur. En ze zal de belangen van de pensioengerechtigden dan ook op een adequate, prudente maar zeker ook reële wijze behartigen. —

“
Risico’s moet
je met elkaar
dragen.
”

CV Mariëtte Simons

Mariëtte Simons werd geboren op 26 juni 1963. Na haar VWO-opleiding rondde ze eerst met succes een studie Taal- en Literatuurwetenschappen af en later de studie Bedrijfseconomie met als afstudeerscriptie: ‘De beheersing van het interestriscico bij pensioenfondsen’. Beide aan de Katholieke Universiteit Brabant (KUB Tilburg). Als senior pensioenprofessional heeft ze ruime ervaring op het gebied van (ondernemings) pensioenfondsen. Ze beschikt over een brede kennis van het werkveld van pensioenfondsen, zowel op het gebied van governance als pensioenbeheer (inclusief deelnemerscommunicatie) en beleggingen.

Simons deed veel ervaring op o.a. als directeur van het Pensioenfonds SNS Reaal, als uitvoerend bestuurder van PME (pensioenfonds voor de Metaal), als lid van het algemeen bestuur van OPF (stichting voor Ondernemingspensioenfondsen) en als lid van het algemeen bestuur van de Pensioenfederatie.

Momenteel is ze lid van de Raad van toezicht Pensioenfonds PNO Media, Bestuurssecretaris Pensioenfonds PostNL en lid van het Algemeen Bestuur en Auditcommissie van het Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW) waarin ze is benoemd namens de gepensioneerden.

ACTIVITEITEN EN INFORMATIE VAN DE BPP

De BPP (Belangenvereniging Pensioengerechtigden Pensioenfonds Zorg en Welzijn) is via de bestuursleden of actieve kaderleden betrokken bij de volgende activiteiten:

1. Pensioenraad van PFZW:

In dit medezeggenschapsorgaan van het pensioenfonds wordt de BPP vertegenwoordigd door Cees Michielse als lid van dit orgaan en Jaap van der Spek als plaatsvervangend lid.

2. **Ledenraad PGGM:** dit is het adviescollege voor het bestuur van de coöperatie PGGM. Deelnemers en gepensioneerden van PFZW die lid zijn van de coöperatie krijgen naast aantrekkelijke aanbiedingen ook veel informatie over relevante onderwerpen.

3. **NVOG:** De koepel van ouderenorganisaties waarbij de BPP is aangesloten. Jaap van der Spek bestuurslid van de BPP is tevens voorzitter van deze koepelorganisatie. Cees Michielse vertegenwoordigt de BPP in de pensioencommissie, die zoveel mogelijk gezamenlijk opereert met de KNVG en de overige ouderenorganisaties. Binnen de NVOG wordt door middel van commissies ook veel aandacht besteed aan het inkomens- en koopkrachtbeleid voor ouderen en aan zaken als huisvesting- en zorgbeleid.

4. Informatie via website, nieuwsbrieven en Ons Pensioen.

a. De redactie van Ons Pensioen is in handen van Roelof Jan Mulder (hoofdredacteur), Jaap van der Spek, Eric van Eck en Pierre Thijssen. Zij zorgen er met name voor dat u goede achtergrondinformatie krijgt over het beleid van de BPP, maar ook dat u op de hoogte blijft van eventuele opvattingen van andere partijen. Zo kunnen de leden van de BPP op basis van een brede informatie actief deelnemen aan de discussies over het te voeren beleid.

b. Door middel van nieuwsbrieven die via de e-mail worden verspreid houden wij de leden die hun e-mailadres aan ons hebben doorgegeven op de hoogte van actuele ontwikkelingen. De redactie van de nieuwsbrieven ligt in de handen van Baukje Vegter

c. De website van de BPP, die door Cees Michielse wordt verzorgd, geeft naast de actuele informatie vanuit BPP en NVOG, ook relevante achtergrondinformatie over in het bijzonder pensioenonderwerpen en koopkrachtbeleid. Wij proberen daarbij een korte en heldere samenvatting te geven van de feiten, met voor diegenen die verder geïnformeerd willen zijn vaak een of meer doorklik mogelijkheden voor uitgebreidere en meer technische achtergronden.

5. **Lobby en netwerkactiviteiten.** Alle bestuursleden zijn actief betrokken bij het uitdragen van het BPP beleid en onderhouden daartoe contacten met andere organisaties die op onze beleidsterreinen actief zijn. Dat zijn besturen van pensioenfondsen, de pensioenfederatie, de SER, politieke partijen en ministeries, maar ook de journalisten die actief zijn op onze beleidsterreinen.

PENSIOENDISCUSSIE MOET NU LEIDEN TOT BESLUITVORMING

Ook na de zomervakantie is een nieuw Kabinet nog steeds niet tot stand gekomen. Daarmee is ook de duidelijkheid over een toekomstig pensioenstelsel nog steeds groot. Voor ons zijn de belangrijkste uitgangspunten waaraan wij de uitkomsten zullen toetsen:

1. komt er een nieuw meer reëel toetsingskader op basis waarvan de verplichtingen worden berekend.
2. Is er geen sprake van gedwongen sluiting van de bestaande fondsen voor de oude rechten, waardoor toetsingskader en uitzicht op ind-

exatie ongewijzigd slecht blijven.

3. Vindt het eventuele omzetten van de opgebouwde rechten plaats op basis van een aanvaardbaar ook voor de toekomst geldende rekenrente. Verder uitstel van de besluitvorming van de toekomst is niet langer aanvaardbaar. Ondanks de enigszins gestegen rente en goede beleggingsresultaten is daarmee de dekkingsgraad van veel pensioenfondsen nog steeds te laag. Onnodig rekenen wij ons nog steeds arm, met alle nadelige gevolgen van dien. Het is nu tijd om daaraan iets te doen. Wij roepen daarom zowel de politiek als de sociale partners op niet langer te aarzelen en knopen door te hakken.

MISVERSTAND

Wijzigingen in adres of andere mutaties in het ledenbestand moeten worden doorgegeven aan de ledenadministratie bij voorkeur via het e-mailadres ledenadministratie@pfzw-belangenvereniging.nl. Het komt wel voor dat leden of personen die namens hen contacten onderhouden er van uit gaan dat mutaties die bij het pensioenfonds bekend zijn automatisch aan de BPP worden doorgegeven. Dit is niet zo, en kan op basis van privacy wetgeving ook niet. Neem in voorkomende gevallen dus altijd contact met ons op. Dat kan ook via de website. www.pfzw-belangenvereniging.nl/contact

